

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Diskusjonssak
Møtesaksnr.: D-sak 1
Møtenr.: 5/2016
Møtedato: 13.-14. september 2016
Notatdato: 26. august 2016
Arkivsaksnr.: 2013/15285, 2016/2821
Saksbehandler: Anne Marthe Gibbons, Avdeling for fagstøtte

Utdanningskvalitet: Bakgrunnsmateriale til styrets diskusjon

Hovedproblemstillinger i saken

Det er to større prosesser igangsatt av UiO-ledelsen som har særlig relevans for styrets diskusjoner om utdanningskvalitet:

1. Oppfølging av SAB-rapporten
2. Utarbeidelse av UiOs innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning

Som leveranse i fase 1 av SAB-oppfølgingen leverte arbeidsgruppen for utdanningskvalitet (SAB-gruppe 1) våren 2015 forslag til tiltak den mente kunne bidra til å øke utdanningskvaliteten ved UiO. Disse tiltakene ble gjort til del av UiOs årsplan for 2016-18. H15 og V16 har gruppen arbeidet videre med å konkretisere disse tiltakene og har benyttet UiOs utdanningskomite som samarbeids- og diskusjonspartner i sitt arbeid. Gruppen anser seg nå ferdig med sitt arbeid og har overlevert sine forslag til universitetsledelsen.

UiOs innspill til stortingsmeldingen om utdanningskvalitet ble utarbeidet av en skrivegruppe i UiOs utdanningskomite etter innspill fra diskusjoner i utdanningskomiteen og universitetsstyret.

Vedlagt er aktuelle dokumenter fra disse to prosessene som kan være nyttige som bakgrunnsinformasjon for universitetsstyrets diskusjoner.

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Hanna Ekeli
avdelingsdirektør

Vedlegg:

1. Fase 1 SAB-oppfølging - Leveranse fra gruppe 1
2. Fase 2 SAB-oppfølging - Leveranse fra gruppe 1
3. Leveranse fra SAB-gruppe 1 - Status til rektoratet med leveranse tiltak 3 om koordinering av støtteressurser for utdanning
4. Styresak om koordinering av støtteressurser for utdanning
5. Leveranse fra SAB-gruppe 1 - Om utvikling av delingskultur
6. UiOs innspill til stortingsmelding om utdanningskvalitet
7. Søkere til grunnstudier – informasjon om søkertall ved UiO.

Utdanningskvalitet: Bakgrunnsdokumenter til styreseminar 13.-14. sept. 2016

Innhold:

Side	Hva	Notatdato
1	Fase 1 SAB-oppfølging - Leveranse fra gruppe 1	17. april 2015
17	Fase 2 SAB-oppfølging - Leveranse fra gruppe 1	5. juni 2015
22	Leveranse fra SAB-gruppe 1 - Status til rektoratet med leveranse tiltak 3 om koordinering av støtteressurser for utdanning	27. mai 2016
28	Styresak om koordinering av støtteressurser for utdanning (se over for vedlegg)	3. juni 2016
30	Leveranse fra SAB-gruppe 1 - Om utvikling av delingskultur	29. juni 2016
34	UiOs innspill til stortingsmelding om utdanningskvalitet	30. juni 2016

Til: Inger Stray Lien

Fra: Arbeidsgruppa for SAB-oppfølgning innen utdanningskvalitet

17. april 2015

SAB-oppfølgning: Utdanningskvalitet. Leveranse fase 1.

Innledning

SAB-gruppens oppdrag var å gi UiO gode råd for hvordan UiO kan nå Strategi2020 sine ambisiøse mål om å «utvikle UiO til et internasjonalt toppuniversitet – hvor forskning, utdanning, formidling og innovasjon skal virke sammen på sitt beste» (Strategi 2020, s.4). Anbefalingene når det gjelder utdanning retter seg særlig mot følgende fem områder: Frafall og underyting, tverrfaglighet, internasjonalisering, samfunnsrelevans og utvikling av en sterkere konkurranse- og prestasjonskultur. Disse temaene bortsett fra det siste, gjenfinnes i våre styringsdokumenter. SAB-rapporten konkluderer imidlertid med at måten vi organiserer våre programmer på og selekterer studenter ikke godt nok støtter opp om kvalitetsutvikling på disse områdene med tanke på å nå strategi 2020s ambisiøse mål.

Arbeidsgruppa for SAB-oppfølgning Utdanningskvalitet startet sitt arbeid i februar 2015 og har til nå gjennomført 5 møter. Mandatet for arbeidsgruppa omfatter fire faser. I dette notatet er det fase 1 i arbeidet som er i fokus: *Avklare og prioritere oppgaver som bør inngå i SAB-porteføljen*. Avklaringen har skjedd gjennom analyser av sammenhengen i styringsdokumenter, gjennomganger av UiOs satsninger i feltet og forskningsresultater fra sektoren generelt og UiO spesielt.

I tillegg til å avklare og prioritere oppgaver som bør inngå i SAB-porteføljen er arbeidsgruppa bedt om å vurdere om det samlede arbeidet med utdanningskvalitet ved hele UiO har klare nok langsiktige mål og er effektivt koordinert etter innføring av nærhetsmodellen. Dette arbeidet berøres i dette notatet, samtidig som vi ser dette som et arbeid som krever noe lenger tid og som vil ha betydning for arbeidet i fase 2 knyttet til gruppas vurdering av hvorvidt dagens beslutnings- og gjennomføringsansvar er klart og hensiktsmessig plassert. UiOs arbeid med utdanningskvalitet omfatter beslutninger om strategi og prioriteringer, kontroll og oppfølging og ikke minst beslutninger om utprøvinger, forsøk og lokale tiltak.

I fase 1 stilles det spørsmål også om hvordan fagmiljøer og fakulteter kan dele mer på tvers. Å bevege UiO i retning av en sterkere delingskultur i arbeidet med utdanningskvalitet har vært sentralt i gruppas diskusjoner og drøfting av ulike tiltak.

På bakgrunn av vår forståelse av mandatet fokuserer dette notatet i det følgende på de viktigste delmålene for utdanningskvalitetsarbeidet på kort sikt og begrunnede tiltak for gjennomføring i perioden 2015-2016. I notatet angis også ansvars plassering for gjennomføring.

GAP-analyse som utgangspunkt

Arbeidsgruppa har i samsvar med mandatet foretatt en gapanalyse der UiOs egne målsetninger beskrevet i Strategi 2020 og i årsplan 2015-17 ses opp mot SABs anbefalinger. Observasjoner og erfaringer gruppas medlemmer har gjort seg samt resultater fra ulike undersøkelser, studier og utdanningsforskning er også trukket inn i denne. I løpet av arbeidet definerte gruppa 4 tiltaksområder gruppa anser som særlige viktige for å løfte utdanningskvaliteten ved UiO. Disse områdene er:

- Overordnet visjon for utdanning ved UiO
- Studentenes læring i fokus: Oppfølging, tilbakemelding, fornyelse og bedre utnyttelse av bygningsmassen
- Studieprogramkvalitet, herunder programledelse, programråd som strategisk arena og tverrfaglighet
- God og nødvendig koordinering av arbeidet med utdanningskvalitet

Arbeidsgruppa har funnet flere tiltak som vil kunne bidra til å øke utdanningskvaliteten ved UiO, men arbeidet med å finne gode og riktige tiltak vil måtte fortsette utover fase 1. Tiltakene gruppa har diskutert er listet opp i gapanalysen. I tillegg har gruppa valgt ut 4 tiltak som den mener kan gi effekt på kort sikt – enten ved å starte et løp mot et mer langsiktig mål eller ved å få på plass tiltak, aktiviteter, struktur som er avgjørende for at ytterligere utvikling kan skje. De 4 tiltakene gruppa foreslår er i prioritert rekkefølge:

1. Utarbeidelse, forankring og vedtak av overordnet visjon for utdanningsvirksomheten ved UiO
2. Fokus på førsteårsstudenten, herunder styrket introopplegg/mottak
3. Koordinering av eksisterende støtteressurser for utdanningsvirksomheten og utvikling av delingskultur
4. Etablere utdanningstilbud (emner evt program) i tilknytning til UiOs 3 tverrfakultære satsningsområder

Tiltak 1: Utarbeidelse, forankring og vedtak av overordnet visjon for utdanningsvirksomheten ved UiO

Hvorfor er dette viktig for UiO? Mål og forventede resultater.

Det strategiske målet for UiO 2020 er: «UiO skal styrke sin internasjonale posisjon som et ledende forskningsuniversitet, gjennom et nært samspill mellom forskning, utdanning, formidling og innovasjon.»

Dersom vi skal få til dette må vi utvikle en felles forståelse av hva slags utdanning et ledende forskningsuniversitet tilbyr. Hva er det som kjennetegner utdanningstilbudet ved et forskningsintensivt breddeuniversitet? Hva er det vi gjør for at samspillet mellom forskning og utdanning oppleves som nært av forskere, undervisere, studenter og samfunnet for øvrig? Og ikke minst, hva er det som gjør en utdanning fra UiO helt unik sammenlignet med andre høyere utdanningstilbud nasjonalt og internasjonalt? Hva er UiOs utdanningsprofil – hvilke profilvalg har vi foretatt? Målet er således å etablere en visjon for utdanningsvirksomheten ved UiO som svarer ut disse spørsmålene.

Det høyere utdanningslandskapet er i endring og det forventes at det vil bli langt færre og større institusjoner. Det er innenfor et slikt nytt landskap at UiO skal profilere sin utdanningsvirksomhet som forankret i sterke fag- og forskningsmiljøer hvor internasjonalt samarbeid er selvsagt både i forskning og utdanning.

SAB-rapporten påpeker om at UiOs strategi er for bred og generell og at det er behov for klarere retning og skarpere prioritering for å få til effektiv implementering. Arbeidsgruppa anser også formuleringene i UiOs plandokumenter som for vage og generelle til å skape momentum - «en brennende ambisjon» - for utdanningsutvikling ved UiO. Det foreslåtte tiltaket er således et supplement til Strategi 2020.

Det er satt av mye midler til studie-/utdanningskvalitet de siste årene, men det er vanskelig å se hva som har skjedd og hvilket løft dette har gitt til UiOs samlede studiekvalitet. Det er arbeidsgruppas oppfatning at en felles visjon for utdanningsvirksomheten ved UiO vil bidra til både økt strategisk oppmerksomhet på utdanningsfeltet og økt gjennomføringskraft ved at det blir tydeligere og mer konkret hva slags type utdanning vi tilbyr ved UiO og hva som skal prege den undervisningen studentene våre deltar i. En visjon for UiOs utdanningsvirksomhet skal være samlende og gi retning for både studieprogramutvikling og pedagogisk utvikling, men samtidig gi rom for faglig begrunnet differensiering.

Tiltaket er prioritert øverst fordi SABs hovedbudskap til UiO er behovet for å foreta strategiske valg og prioriteringer – profilvalg – og fordi det er så mange andre tiltak som vil være lettere å gjennomføre dersom de finner sin plass under en felles visjon. Det foregår mye utvikling innen utdanningsfeltet og det igangsettes mange (lokale) tiltak, men det skjer for tilfeldig og fragmentert. Det er mye å tjene både kvalitetsmessig og ressursmessig på å se ting mer i sammenheng og å koordinere innsatsen mer (se også gruppas hovedområde «God og nødvendig koordinering av arbeidet med utdanningskvalitet» og gruppas tiltak 3).

Gjennomføring

Det må igangsettes en arbeidsprosess for å arbeide frem en visjonstekst som reflekterer hva slags samspill mellom forskning og utdanning vi skal ha ved UiO og hvordan dette preger studieprogrammene og undervisningen vår. Alle grupper ansatte, studenter og eksterne

interessenter bør delta. Det vil være en fordel å la seg inspirere av eksempler fra gode internasjonale institusjoner. Eierskapet til arbeidet må ligge hos rektoratet og visjonen må vedtas av styre, og det er en forutsetning at UiOs interne kompetanse utnyttes i arbeidet. Arbeidsgruppa ønsker å være en viktig bidragsyter i arbeidet.

Arbeidet kan starte opp høsten 2015 og visjonen vedtas våren 2016.

Utover menneskelige ressurser er det begrenset behov for å sette av midler til tiltaket (behov for noe midler til workshops, seminarer, idedugnader etc).

Verdi for andre

Et av hovedargumentene for dette tiltaket er å skape en felles forståelse for hva utdanning skal være ved UiO. En slik visjon skal ikke være begrensende eller være et hinder for behov for faglig differensiering, men skal oppleves tydeliggjørende og inspirerende for forskere, undervisere, studenter, støttepersonell og ledelse. Det er også et element av omdømmebygging i dette arbeidet i det en utdanningsvisjon vil bidra til å tydeliggjøre UiOs profil og være klargjørende for hva slags realistiske forventninger potensielle studenter bør ha til UiO som utdanningsinstitusjon.

Tiltak 2: Fokus på førsteårsstudenten; styrket introopplegg/mottak

Hvorfor er dette viktig for UiO? Mål og forventede resultater.

Når en felles utdanningsvisjon som understreker UiO som en forskningsintensiv internasjonalt orientert utdanningsinstitusjon er på plass, kan arbeidet med å tilpasse og fornye undervisning og studieprogram i lys av visjonen starte. Dette er det hovedområdet arbeidsgruppa foreløpig har valgt å kalle *Studentenes læring i fokus: Oppfølging, tilbakemelding, fornyelse og bedre utnyttelse av bygningsmassen*. Området omfatter blant annet studentsentrert undervisning, underviserkompetanse, studieprogramdesign, tilbakemelding og kontakt mellom lærer og student.

Det første tiltaket som bør gjennomføres innen dette området er en bedring og forsterking av læringsmiljøet for førsteårsstudenten. Arbeidet vil bestå i å integrere førsteårsstudentene i det aktuelle fagmiljøet og i den akademiske kulturen, skape trygge læringsrammer og gjøre studentene i stand til å delta og bidra i den forskningsnære undervisningen ved UiO. I arbeidsgruppa er det enighet om at følgende punkter bør være viktige for UiOs utdanningsvirksomhet og studentenes læringsmiljø:

- forskningsnær og forskningsdrevet utdanning
- studentene skal få muligheter til å utvikle både selvstendighet og evne til samarbeid gjennom å være en del av et godt sosialt og faglig læringsmiljø
- studentene skal være diskuterende, spørrende, kritiske og analytiske i sin tilnærming til fag og teorier.
- det skal være god sammenheng mellom læringsmål, læringsaktiviteter og evalueringsformer
- fleksible undervisningsformer som er kjennetegnet av dialog, aktive studenter og både muntlige og skriftlige arbeidsformer
- alle studenter eksponeres for læringsaktiviteter på tvers av fag og disipliner
- det skal være kontinuerlig forbedring av og nytenkning i utdanningene som tilbys gjennom faglig kompetanseutvikling, dialog og ledelsesstøtte
- internasjonalisering skal være en viktig dimensjon

Dette innebærer at studentene i sitt første studieår ved UiO inngår i en kultur hvor det legges vekt på tilbakemeldinger fra lærere og medstudenter, hvor studentene får trening i samarbeidsferdigheter (på tvers av faggrenser, på tvers av kulturer) og hvor det er aktiviteter knyttet til studieteknikk, akademisk lesing og skriving og hva det vil si å være en del av en forskningsintensiv utdanningsinstitusjon. Studentene skal i løpet av første studieår også inngå i aktiviteter for å utvikle forståelse for hva det betyr å være et internasjonalt orientert universitet. Slike aktiviteter har som mål og stimulere studentene til utveksling og internasjonalt samarbeid tidlig i studieløpet.

Målet med tiltaket er å skape tydelige forventninger til hva utdanning ved UiO innebærer – og gjennom dette skape engasjement blant studenter og lærere for å skape et best mulig grunnlag for å lykkes med studentaktive læringsformer ved et ledende forskningsuniversitet. Forventet resultat er økt student- og lærerengasjement, tydeligere forventninger og økt innsats som i sum vil gi dyktigere studenter. Tiltaket er også betydningsfullt for gjennomføring, reduksjon av uønsket frafall og underbygning blant studenter og ansatte.

Gjennomføring

Tiltaket startes opp ved inntil 3 større studieprogram (BA-nivå) i løpet av 2016. En forutsetning for oppstart er at fagmiljøet selv ønsker å delta og at det enkelte miljø og aktuelt fakultet lager en overordnet plan for tiltaket. Arbeidet bør hektes på eksisterende strukturer ved for eksempel å utarbeide et årshjul (må inngå i programplanene) med tiltak som underbygger *både* integrering i fag- og forskningsmiljø og akademiske læringsprosesser (skriving, tilbakemeldinger, leseteknikker, samarbeidslæring). Særlig viktige aktører i arbeidet vil være faglige ledere av studieprogrammer og lokal studieadministrasjon.

Det må avsettes noe ressurser til de studieprogrammene som ønsker å delta i et slikt utviklingsarbeid. Disse ressursene må blant annet omfatte frikjøp av noe faglige og administrative ressurser på hvert av de aktuelle studieprogrammene. Arbeidsgruppa har behov for hjelp for å vurdere hvor mye ressurser et slikt arbeid vil kreve i 2016 (og senere).

Arbeidsgruppa ser for seg at de inngår som en ressurs og samarbeidspartner i utviklingsarbeidet. Arbeidsgruppa vil også ta ansvar for å systematisk summere opp erfaringene fra planleggingen og gjennomføring med sikte på å iverksette lignende tiltak ved andre programmer. Erfaringer knyttet til de bygningsmessige rammefaktorene vil også samles da disse kan gi viktig kunnskap i utvikling av det fysiske læringsmiljøet (jfr. utbyggingen av Livsvitenskapsbygget og ombygging og fornyelse av Georg Sverdrups hus).

Verdi for andre

Tiltaket er en første operasjonalisering av hva en felles utdanningsvisjon vil bety for studenter og ansatte ved UiO. Det vil senere være nødvendig å gjøre et tilsvarende utviklingsarbeid for andre utdanningsnivåer (master, PhD).

Tiltak 3: Koordinering av eksisterende støtteressurser for utdanningsvirksomheten og utvikling av delingskultur

Hvorfor er dette viktig for UiO? Mål og forventede resultater.

Arbeidsgruppa har også fått i oppgave å vurdere om det samlede arbeidet med utdanningskvalitet ved hele UiO har klare nok langsiktige mål og er effektivt koordinert etter innføring av nærhetsmodellen. Et av funnene i gruppas gapanalyse er nettopp mangelen på koordinering og helhetlig tenkning når det gjelder utdanning ved UiO. Et første skritt på veien er en felles utdanningsvisjon, mens de neste skrittene er å øke interessen for å arbeide med fornyelse av undervisning samt koordinere og synliggjøre eksisterende støtteressurser.

Dersom vi mener alvor med en satsning på nyskaping og fokus på læring må for det første relevante støttetjenester være tilgjengelige og riktig dimensjonert. Et tiltak er derfor å koordinere de støtteressursene som finnes ved UiO per i dag. Arbeidsgruppa ser rapporten *Strategisk utvikling av UiOs utdanningskvalitet: Organisering av utviklings- og støttefunksjoner* som et viktig innspill i denne sammenhengen.

For det andre må UiO og fagmiljøene utvikle en kultur som fremmer økt kunnskapsdeling og som synliggjøring et kollektivt utdanningsansvar. Dette kan blant annet oppnås gjennom å etablere et «Teaching Academy» ved UiO.

Gjennomføring

Koordinering av eksisterende støtteressurser:

- Kartlegging av hvilke eksisterende ressurser som kan bistå enhetene i utvikling av pedagogisk opplegg på enhetene det er aktuelt å samle. Det er sentralt at ressurser innen IKT og pedagogikk/didaktikk blir koordinert og forankret i ledelsen, med klare kontaktlinjer ut til fakultetene. Tilbudene til Universitetsbiblioteket må også kobles inn her.
- Avklare hva slags mål en koordinert enhet skal ha

Oppstart i løpet av 2016. Tiltaket bør sees i sammenheng med relevante diskusjoner og tiltak i gruppa for *Faglige betingede konsekvenser for organisasjons- og beslutningsstruktur*.

Utvikle en delingskultur:

- Utvikle ideen om et Teaching Academy ved UiO

Oppstart i løpet av 2016. Tiltaket bør sees i sammenheng med relevante diskusjoner og tiltak i gruppa for *Faglige betingede konsekvenser for organisasjons- og beslutningsstruktur*.

Gruppa er av den oppfatning at det må tilføres noe sentrale midler til drift av et Teaching Academy (blant annet en koordinator), men at hoveddelen av finansieringen må komme fra fakultetene som belønner fremragende forskere og undervisere ved å frigjøre noe av tiden deres til å drive utviklingsarbeid og dele erfaringer med god utdanning og undervisning.

Arbeidsgruppa har behov for hjelp for å vurdere hvor mye økonomiske ressurser disse tiltakene vil kreve i 2016 (og senere).

Tiltak 4: Etablere utdanningstilbud (emner evt program) i tilknytning til UiOs 3 tverrfakultære satsningsområder

Hvorfor er dette viktig for UiO? Mål og forventede resultater.

SAB-rapporten peker på en rigiditet i utformingen av studieprogrammer, begrenset rom for tverrfaglighet og mangelfull fleksibilitet i hvordan studieprogrammer tenkes. Rapporten snakker også om behovet for en mer utadvendt kultur, tettere bånd til verden utenfor og at tverrfaglige studieprogrammer svarer på morgendagens utfordringer, politiske signaler, og studentenes behov. Men: Gode innovative studietilbud og studietilbud utenom det vanlige er vanskelige å få til. Selv der det er sterk faglig interesse og tydelige behov oppleves det at institusjonelle hindringer kommer i veien (f.eks arbeidsppliktsregnskap, lønn/ansettelse, ansvar og oppfølging, studieplasser – og penger).

Arbeidsgruppa er av den oppfatning at de foregående foreslåtte tiltakene vil føre til økt engasjement i utvikling av utdanning og undervisning. Et forventet resultat er dermed også at dette vil få positive utslag for engasjementet i tverrfaglige utdanningsaktiviteter.

På kort sikt er det viktig å få på plass utdanningstilbud innen for UiOs 3 tverrfakultære satsningsområder. En forutsetning for etablering av tverrfakultære utdanningstilbud er at de har en tydelig internasjonal profil hvor det er et uttrykt mål om å tiltrekke seg internasjonale studenter. På sikt er det også et mål om at tverrfakultære satsninger ved UiO fører fram til internasjonalt samarbeid med tanke på utvikling av fellesgrader.

Når en utdanningsvisjon og en tydelig utdanningsprofil er utviklet, bør det settes av ressurser til å arbeide frem enkelte studieprogram som kan beskrives som «studieprogram utenom det vanlige». Dette kan for eksempel være flaggskipprogram, internasjonalt rettede studieprogrammer, næringslivsrettede studieprogrammer osv. En slik programutvikling vil sannsynligvis innebære et behov for nye studieplasser eller en omdisponering av eksisterende studieplasser og må komme som et resultat av strategiske diskusjoner ved enhetene og i styret.

Tiltaket må sees i sammenheng med forslag som fremmes fra arbeidsgruppa for tverrfaglighet.

Gjennomføring

- En gjennomgang av gode eksempler på hva som har vært gjort og oppnådd når det gjelder utdannings samarbeid på tvers av instituttgrenser, mellom fakulteter, med enheter eller institusjoner (offentlige, private) utenfor UiO, også internasjonalt.
- Sette av ressurser og ha fokus på å få på plass utdanningsaktiviteter i tilknytning til de 3 strategiske tverrfaglige initiativene ved UiO.

Vedlegg: Utdanningskvalitetsgruppas gapanalyse

Vedlegg: Utdanningskvalitetsgruppas gapanalyse

I venstre kolonne er det tiltaksområder gruppa har identifisert som nødvendige å ta tak i som et ledd i SAB-oppfølgingen. Dette er områder der medlemmer i gruppa på bakgrunn av forskning og/eller erfaring vet at UiO kan og bør bli bedre for å nå målene i Strategi 2020 og/eller områder SAB har påpekt UiO bør ta tak i. Neste kolonne – utfordringer som gir gap – inkluderer observasjoner gruppa har gjort så langt. I tredje og fjerde kolonne ligger mål, tiltak og anbefalinger fra UiOs plandokumenter og SAB-rapporten. I høyre kolonne finnes innspill i form av tiltak som er kommet på bordet fra gruppa så langt.

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
Overordnet visjon for utdanning ved UiO	<ul style="list-style-type: none"> ✓ For lite ledelsesoppmerksomhet og -fokus på utdanningsfeltet ✓ For lite oppmerksomhet på fremragende undervisning og utdanning ✓ Manglende gjennomføringskraft – det er satt av mye midler til studiekvalitet de siste årene, men vanskelig å se hva som har skjedd ✓ Det foregår mye utvikling og mange tiltak, men det skjer for tilfeldig og fragmentert ✓ Studentene våre vet for lite om hva de går til når de begynner ved UiO ✓ Usikkert om studentene våre opplever mestring 	<p>SP 2020 sier: <i>Ambisjonen er å utvikle UiO til et internasjonalt toppuniversitet – hvor forskning, utdanning, formidling og innovasjon skal virke sammen på sitt beste. Universitetet skal være et faglig kraftsenter som bidrar med ny viten og som utvikler samfunnets og individenes evne til å stille gode spørsmål og finne holdbare svar. Universitetet legger grunnlaget for fornyelse av samfunnet gjennom ny kunnskap. Helt sentralt i universitetets virksomhet står det kunnskapssøkende, innsiktsfulle og kreative mennesket.</i></p> <p><i>Universitetet i Oslo skal tilby utdanninger med særlig vekt på kunnskap, ferdigheter og holdninger som bare kan utvikles ved et internasjonalt orientert forskningsuniversitet.</i></p> <p><i>Styrken i den faglige bredden skal utnyttes enda bedre gjennom tverrfaglig forskning og utdanning.</i></p> <p><i>Studentene skal inspireres av og involveres</i></p>	<p>SAB sier: <i>Assuming that UiO intends to remain a comprehensive university, it should aim to become a more flexible comprehensive university. It needs to select fields in which it wants to reach world-class levels (presumably these will be fields highly relevant in the context of the Norwegian innovation ecosystem), and fields in which it wishes to be a solid, but not a world-leading institution. In the latter fields, quality of education and research will be improved by greater national concentration of resources, and by extensive use of (national and international) collaboration with other institutions, not least on the Nordic level. (p. 12)</i></p> <p><i>At UiO learning and education appears not to be considered as a communal space constituted by criss-crossing</i></p>	<p>Visjon knyttet til hva man får ekstra ved å studere ved UiO – hva er forskningsbasert undervisning for oss? (forskningsnær undervisning? inquiry-based – lære å jobbe forskningsmessig?) – programmene våre må reflektere dette.</p> <p>Studentenes læring er vårt fokus</p> <p>Utnytte de fordelene vi har som breddeforsknings- hovedstads-, internasjonalt orientert universitet ved</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle bør ha mulighet for praksis eller annen type samfunnsnyttige undervisning • Legge til rette for tverrfaglighet (alle program bør ha et tverrfaglig element) • Helhet og sammenheng på tvers av det akademiske, administrative, tekniske og ledelse • Merittering/Mestring/Ledelse/styring

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
	<p>fra første stund</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Forskning og utdanning ses på sammen i for liten grad ✓ For generelle og vage formuleringer om utdanning i UiOs plandokumenter 	<p><i>i forskning ved at de er knyttet til aktive fagmiljøer. Utdanningens innhold må være i overensstemmelse med forskningens nyeste resultater, og studentene skal møte forskere i undervisningen, også tidlig i utdanningsløpet.</i></p> <p><i>Mål 1: Universitetet i Oslo skal fremme grensesprengende forskning, utdanning og formidling og være en etterspurt internasjonal samarbeidspartner.</i></p> <p><i>Mål 2: Universitetet i Oslo skal tilby forskningsbasert utdanning på linje med de fremste internasjonale læresteder.</i></p> <p><i>Faglig og pedagogisk kompetanse skal være tett integrert. Undervisning skal bli mer meritterende. Utdanningsledelse skal derfor anerkjennes som del av lederansvaret på alle nivåer.</i></p>	<p><i>investigations. Thus, there is an absence of interdisciplinary ('joint') appointments, and students are forced to choose a specific study programme right from the start. 'Cross-listing' of courses (in which the same course gives credit in several different departments or study programmes) is underdeveloped. (p. 13)</i></p> <p><i>Currently, UiO is not doing enough to challenge underperforming teams and individuals, or to reward excellence. A clear policy for how to foster excellence does not seem to be in place and excellence in education (teaching, quality of study programmes) has so far not been given sufficient attention. At present there are few incentives which encourage competition among academic staff and among students (p. 14)</i></p> <p><i>Moreover, UiO has the privilege of being located in the Norwegian capital, with its wealth of cultural, governmental and business resources, yet we find that it lacks the flexibility and interest required to integrate them in its own activities. (p. 15)</i></p> <p><i>UiO needs to develop a broader and deeper understanding of interdisciplinarity, including its societal aspects. The university must simultaneously give strong support to interdisciplinary bottom-up activities</i></p>	

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
			<i>(both in research and education) and implement top-down measures to facilitate interdisciplinary education and research. (p. 19)</i>	
Studentenes læring i fokus: Oppfølging, tilbakemelding, fornyelse og bedre utnyttelse av bygningsmassen	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Studentene ønsker mer oppfølging ✓ Undervisningsressurser oppleves som knappe ✓ Undervisere vet for lite om hva studentene faktisk lærer av ✓ Studentenes egentid brukes ikke optimalt ✓ Studentmassen blir stadig mer mangfoldig ✓ Noen gode eksempler på moderne og fleksibel utnyttelse av bygninger, men det er for få. ✓ Bygninger og læringsarenaer ikke godt nok tilpasset fremtidens studenter og teknologibruk 	<p>SP2020 sier: <i>Strategi #8: UiO skal tilby landets beste læringsmiljø gjennom klarere forventninger, tettere oppfølging, bruk av varierte læringsformer, læringsfremmende evaluering og god pedagogisk kompetanse.</i></p> <p><i>Universitetet i Oslo må søke kvalitet i all sin virksomhet, og styrke en kultur for kontinuerlig kvalitets-forbedring. Universitetets fagmiljøer skal etterstrebe de høyeste kvalitetsstandarder, og selv bidra til å sette dem, og overføre dem til senere generasjoner. En gjennom-gående kvalitetskultur betinger også sterkere fokus på hvordan støttefunksjoner og infrastruktur virker i samspill med faglig aktivitet</i></p> <p>SP2020 sier: <i>Behovet for oppgradering er omfattende, både for å tilfredsstille dagens lover og forskrifter, og for at bygningsmassen skal utgjøre gode rammer for fremragende forskning og et moderne arbeids- og læringsmiljø.</i></p> <p><i>Når det gjelder forvaltningen av bygningsmassen innenfor eget budsjett, skal Universitetet i Oslos plan for vedlikehold følges opp, og oppgradering av undervisningslokaler og studentarealer vil</i></p>	<p>SAB sier: <i>[...] UiO should do more to encourage a sense of class or cohort identity among its students, and provide greater social support and encouragement, particularly in the first year. It should consider conducting end of first year ('exit') interviews with students to learn what works and what doesn't. UiO should also consider developing a policy for part-time students or students who want to study in a life-long-learning perspective.(p. 21)</i></p> <p><i>Individual performance criteria and incentives for teaching, research and learning should be developed for students as well as for faculty members. UiO would benefit from having greater transparency of performance at all levels of the organization. The present tools available to the university leadership to award good performance and to limit or improve underperformance are insufficient. (p. 22)</i></p> <p><i>The SAB would like to see the emphasis fall more squarely on flagship programmes, rather than on flagship institutions (p 12.)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Systematisk analyse av data og tilbakeføringsløyper • Differensiere oppfølgingen for å håndtere mangfoldig studentmasse • Stimulere smartere undervisning; fokus på programdesign og vurderingsformer • Forslag som kan organisere/strukturere hurtige og relevante tilbakemeldinger til studentene (system for?) • Fagdidaktisk fokus på studenters læring – stimulere undervisningsinteressen • Kontakt mellom undervisere/forskere og studenter • Bidra til å strukturere studentenes tid til selvstudium og tydeliggjøre forventninger <p>Styrke introopplegget (inkl. studieteknikk):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samordnet exphil/exfac opplegg. Intro til vitenskapelig tenkemåte. Disk mellom studenter fra flere fag – felles forutsetninger for vitenskap. • Gode skrivekurs (nødvendige ferdigheter) • Førsteårsstudenten: Utarbeide årshjul

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
		<p><i>bli prioritert.</i></p> <p>Årsplan 2015-17: Tiltak 5: Læringsmiljø og oppfølging av studentene: <i>Studentene og kandidatene skal møte tydelige forventninger gjennom program- og emne-beskrivelser og gjennom møte med vitenskapelige ansatte i læringsprosessen. De skal bevisstgjøres tidlig og underveis i studieløpet om utdanningens arbeidslivsrelevans for å være godt rustet til overgangen til arbeidslivet. [...]Fakultetene skal iverksette tiltak for å styrke faglig og sosial integrering fra studiestart og videre inn i studiene. Internasjonale studenter skal inkluderes i studentmiljøet og sikres et godt faglig utbytte og gode opplevelser på UiO.</i></p> <p><i>Tiltak 6: Nyskaping i undervisning og læring med milepæl 31.12.2015: Alle studieprogrammer skal vurdere variasjonen i undervisnings- og læringsformer, inkludert bruken av digitale ressurser, og vurdere tiltak. Alle tiltak skal vurderes/evalueres i forhold til effekt.</i></p> <p><i>UiO skal tilby varierte og studentaktive undervisnings- og læringsformer som møter studentenes forventninger og behov. Digitale ressurser tas i bruk der det fremmer faglige og pedagogiske mål.</i></p> <p>Årsplan 2015-17 sier: Tiltak 5: <i>Læringsmiljø med milepæl med</i></p>	<p><i>Excellence in education (teaching, quality of study programmes) has so far not been given sufficient attention. UiO should consider developing specific excellence programmes for ambitious students ('honours programmes', or even an 'honours college' option for the most ambitious). (p. 21)</i></p> <p><i>UiO should consider establishing more ambitious forms of international education in fields congenial to UiO's culture and expertise, including, but not limited to, joint programmes and degrees. In this respect, strategic partnerships, not least with Nordic partners, should be important to UiO. (p. 22)</i></p>	<p>(må inngå i programplanene) med tiltak som underbygger <i>både</i> integrering i fag- og forskningsmiljø (internt forskningstorg med aktiviteter, case, internasjonale møter etc (2 uker i løpet av året) og akademisk læringsprosesser (skrivning, tilbakemeldinger, lesteknikker, samarbeidslæring).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innholdet må tilpassast lokale behov og kva som er på plass frå før, men bør rettast inn mot innføring i studieteknikk og akademisk lesing og skrivning, samt integrering i fagmiljø og akademisk kultur. • Integrering av internasjonale studentar må vere ein viktig del av dette, også med tanke på utbyte for dei norske studentane (internasjonalisering heime). • Læringsmiljø: Tiltak som legger til rette for samarbeids- og delingskultur blant studentene • Program utenom det vanlige (flaggskip, MOOC, næringsrettede studier): En gjennomgang av gode eksempler på hva som har vært gjort og oppnådd. BA eller MA. Samarbeid på tvers av instituttgrenser, mellom fakulteter, med enheter eller selskaper utenfor UiO, også internasjonalt.

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
		<p><i>frist 31.12.2016: Sophus Bugges hus er ferdig rehabilitert med oppgradert fysisk læringsmiljø.</i></p>		<p>Pedagogisk kvalifisert personale som underviser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det bør vere eit krav at <u>alle</u> som underviser – også masterstudentar, stipendiatar og andre mellombels tilsette – har eit minimum av pedagogisk opplæring og tilbod om oppfølging, i regi av FUP eller kvalitetssikra av FUP, X timar per semester. Det bør settast inn friske midlar for å få dette på plass. • Forskningsbasert/forskningsdriven undervisning (jf visjonen) må også bety at undervisninga har eit grunnlag i pedagogisk forskning. • Seminar-/gruppeundervisninga er ein viktig arena for integrasjon i studiemiljøet, oppøving av munnlege ferdigheiter og læring mellom studentane. På mange studium er seminar-/gruppelærer (ofte masterstudent eller stipendiat) den studenten får mest kontakt med og tilbakemelding frå. • Ikkje alle institutt/fakultet stiller krav om pedagogisk kurs for seminar-/gruppelærer i dag. Også mellombels tilsette som underviser kan velje bort pedagogisk kurs. Her bør ein

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
				<p>minimumsbasis vere obligatorisk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skape læringsarenaer som legger til rette for fleksibel læring (også utover kjernetid), samarbeid mellom studenter og studentgrupper • Relevant teknologi tilgjengelig flere steder: Rulle ut standardiserte opplegg for opptak/podcast overalt på UiO, • Hvert fakultet (videre)utvikler nye fellesarealer for læring, samarbeid og studentaktivitet.
<p>Studieprogram-kvalitet, herunder programledelse, programråd som strategisk arena og tverrfaglighet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tverrfaglige utdanningstilbud oppleves som særlig vanskelige å få til. ✓ Studiefeltet er preget av stort sett meget velfungerende studieadministrative rutiner og det blir ofte (over)fokusert på administrative tiltak når det drives studiekvalitetsutviklende arbeid. ✓ Vi har lite kunnskap om hvordan programrådene arbeider, men har 	<p>SP2020 sier: <i>Ressursene skal fordeles på basis av kvalitet og relevans i aktiviteter og miljøer, og de faglige prioriteringene skal legges til grunn. Forskningsmiljøer og utdanningsmiljøer som utmerker seg med høy kvalitet, skal ha gode betingelser.</i></p> <p><i>For utvikling av program-porteføljen og kvalitet i utdanningene skal det utvikles egne programmer for utdanningsledelse.</i></p> <p>Årsplan 2015-17 sier: <i>Tiltak 2: Tverrfaglighet i forskning og utdanning: Tverrfaglighet i forskning og utdanning er et fortrinn for et stort breddeuniversitet som UiO, ikke minst i arbeidet for å respondere på globale samfunns-utfordringer. Samarbeid mellom faggransene er kvalitetsfremmende, også i forhold til andre institusjoner.</i></p>	<p>SAB sier: <i>At UiO learning and education appears not to be considered as a communal space constituted by criss-crossing investigations. Thus, there is an absence of interdisciplinary ('joint') appointments, and students are forced to choose a specific study programme right from the start. 'Cross-listing' of courses (in which the same course gives credit in several different departments or study programmes) is underdeveloped. (p. 13)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tydeliggjøre programansvaret • Stimulere utvikling tverrfaglige programtilbud • Utdanningsledelse: Strukturer som legger til rette for gode bottom-up prosesser – bedre kobling vitenskapelig ansatte og (sentral) studieadministrasjon – behov for et faglig operativt ledd • Prosjekt for å se nøyer på programrådene som arena for strategisk utviklingsarbeid og utvikling av utdanningskvalitet.

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
	<p>observert at programansvar ikke er tydelig nok og at ledelse og utdanningskvalitetsarbeid et på enhetsnivå ikke bidrar til et nødvendig kollektivt ansvar for undervisningen.</p>	<p>[...]Universitetsstyret skal vedta ny plan for å fremme tverrfaglig forskning og utdanning innen utgangen av 2014</p> <p>Milepæler: 01.06.2015: Det er igangsatt prosesser for å utvikle tverrfakultært samarbeid innenfor forskning og utdanning på området livsvitenskap i tråd med livsvitenskapsstrategiens hovedkonsept</p> <p>31.12.2015: Kartlegge og gjøre kjent vilkår og modeller for tverrfakultært samarbeid i forskning og utdanning, samt vurdere insentiver og arenaer for samarbeid på tvers.</p>		
<p>God og nødvendig koordinering av arbeidet med utdanningskvalitet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Behov for sterkere UiO-koordinering og systematikk, men slik at det tas høyde for behov for faglig differensiering - For svak delingskultur - Vet for lite om hva som virker 	<p>SP2020 sier: <i>Universitetet i Oslo må søke kvalitet i all sin virksomhet og styrke en kultur for kontinuerlig kvalitets-forbedring. Universitetets fagmiljøer skal etterstrebe de høyeste kvalitetsstandarder, og selv bidra til å sette dem, og overføre dem til senere generasjoner. En gjennom-gående kvalitetskultur betinger også sterkere fokus på hvordan støttefunksjoner og infrastruktur virker i samspill med faglig aktivitet.</i></p> <p><i>Bruken av IKT i læringen skal være fleksibel og fremtidsrettet.</i></p> <p>Årsplan 2015-17 sier: Tiltak 1: Utdanning med høy kvalitet og relevans <i>Utvikling av UiOs utdanninger på bachelor-, master- og ph.d.-nivå skal skje i tråd med de faglige prioriteringene med vekt på</i></p>	<p>SAB sier: <i>A modern university must trust individuals and groups to find the best and most creative solutions, and provide them with the opportunity to create excellent projects and programmes. (p. 17)</i></p> <p>[...]when it comes to research management, particularly the initiation and implementation of new projects and programmes, the commitment of individual scholars and individual teams of researchers is crucial and may require a decentralized structure of authority. However, decentralization here does not mean absence of support from the university, but rather the provision of the architecture or platform necessary for the implementation of such researcher-driven initiatives. On the other hand,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke oppgaver kan sentraliseres og hvilke oppgaver bør koordineres lokalt? • Valg av teknologiske løsninger i en mangfoldig organisasjon • Tiltak som legger til rette for deling av undervisningserfaring og gode eksempler <p>Teaching academy: Økt kunnskapsdeling og synliggjøring av et kollektivt utdanningsansvar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvert fakultet nominerer inntil fem personer som både er fremragende forskere og undervisere, og som har dokumentert interesse for fornyelse i undervisningen. Disse får avsatt 10 prosent av sin undervisningstid til å

Tiltaksområde	Observerte/dokumenterte utfordringer som gir gap ift ønsket ambisjon	Strategi 2020 UiOs plandokumenter	SABs anbefalinger	Tiltak gruppa ønsker å vurdere
		<p><i>kvalitet i forskningsbasert utdanning, relevans for samfunn og arbeidsliv og etterspørsel fra søkerne. UiO skal prioritere arbeidet knyttet til videre kvalitetsutvikling av ph.d.-utdanningen i lys av de felles prinsippene som ble vedtatt av universitetsstyret 6. mai 2014.</i></p>	<p><i>teaching and learning activities — pedagogical initiatives, the development of study programmes and so on — require their own, different structures of decision-making and implementation. Finally, interdisciplinary study programmes, which have to stimulate integration of disciplinary knowledge bases, often require a more strongly centralized governance structure. (p. 18)</i></p>	<p>drive "utviklingsarbeid" og oppsøkende virksomhet på tvers av fakultetsgrensene.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedre eget datagrunnlag gjennom læringsanalyser og forskningsarbeid knyttet til poengproduksjon og «kandidatdanning» ved UiO • Digitalisering og teknologi som medspiller i utdanningsutvikling (ikke bare som verktøy)

Til: Arbeidsgruppe Organisasjons- og beslutningsstruktur

Fra: Arbeidsgruppa for utdanningskvalitet

Notatdato: 5. juni 2015

Fase 2: Notat fra utdanningskvalitetsgruppen til arbeidsgruppen for organisasjons- og styringsstruktur.

Oppdraget

I mandatet for utdanningskvalitetsgruppen er vi bedt om følgende:

Fase 2. Identifisere spørsmål innen utdanningskvalitetsområdet som bør vurderes av arbeidsgruppen for organisasjons- og beslutningsstruktur

- Gruppen skal vurdere hvorvidt dagens beslutnings- og gjennomføringsansvar er klart og hensiktsmessig plassert, for å sikre faglig fornyelse og god og kontinuerlig fremdrift i arbeid med utdanningskvalitet ved alle fakulteter ved UiO.
- Gruppen skal identifisere konkrete behov for avklaringer/justeringer med tanke på økt internasjonalisering og mer tverrfaglighet i studieprogrammene.

Våre vurderinger skal oversendes gruppe 4 for videre behandling med frist 5. juni. I sakspapirene til universitetsstyrets endelig behandling av mandatet for denne gruppen heter det at vi (og gruppe 2 og 3) skal gi innspill «vedrørende forhold ved UiOs organisasjons- og beslutningsstruktur som bør endres/presiseres for å styrke/forbedre/forenkle de faglige arbeids- og utviklingsprosessene fremover for å nå målene i Strategi 2020» (Sak 4, 5/5-2015).

SAB-rapporten beskriver en lite fleksibel styringsstruktur ved UiO og problematiserer denne på et generelt nivå. Hovedbudskapet er at det er viktig å tenke gjennom balansen mellom sentral og desentral myndighet og at styringsmodellen(e) som velges må være tilpasset den enkelte aktivitet som skal styres. Det påpekes også at organisasjonsstrukturen må legge til rette for at individer og grupper opplever tillit og kan skape eksellente prosjekter og programmer. Disse budskapene er et bakteppe for arbeidsgruppens tiltaksområder og prioriterte tiltak på kort sikt. Vi foreslår her å skape en felles ramme for utdanningsvirksomheten ved UiO gjennom en felles visjon og koordinerte støttefunksjoner samt stimulere og støtte lokal faglig fornyelse gjennom et utviklingsarbeid der UiOs visjon gjøres relevant av hvert enkelt fagmiljø og studieprogram.

Kjennetegn ved dagens organisasjons- og beslutningsstruktur

På et overordnet nivå har Universitetsstyret ansvaret for kvaliteten i UiOs utdanninger og utdanningskvalitetsarbeidet inngår i den ordinære styrings- og ledelsesstrukturen. Våre utdanningsprogram er videre regulert av UiOs forskrift om studier og eksamener og Ph.d-forskriften. Dette gjelder etablering, endring og nedlegging av studieprogram og studieenheter. Forskriftene er relativt klare på ansvarsfordelingen mellom Universitetsstyret og fakultetet og de støtter opp om en organisasjonsstruktur der mye ansvar er lagt til fakultetene.

Videre reguleres fakulteter og institutter av de såkalte normalreglene. I disse slås det fast at fakultetet skal ha et forum eller organ for rådgiving i utdannings- og forskningsspørsmål og programråd for studie- og forskerutdanningsprogram(mer). Programrådet skal behandle faglige rammer, viktige prioriteringer og opplegg for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av programmene. Programmet skal ha en programleder som tar avgjørelser om den løpende driften og som utfører de oppgavene programrådet har delegert. Hvordan organene beskrevet i normalreglene fungerer,

antas å speile både kjennetegn ved fakultetenes programportefølje og kulturelle særtrekk knyttet til organisasjonen.

For å sikre erfaringsdeling, men også UiOs strategiske arbeid med utdanningspolitiske spørsmål har UiO en utdanningskomite bestående av fakultetenes studiedekaner, studentrepresentanter og representanter fra UB og FUP. Denne komiteen ledes av prorektor. Komiteen er et rådgivende organ og skal være en del av forberedelsen av utdanningsaker som behandles i UiOs organer.

Gjennom dekanmøtene skal dekanene sammen med universitetets øverste ledelse gi styring og retning til strategiske saker og større utviklingsoppgaver. Dekanene skal bli forelagt problemstillinger på et overordnet nivå. Dekanmøtene er ikke et formelt beslutningsorgan, men fungerer som en rådgivende gruppe for rektor og universitetsdirektøren.

I tråd med UH-loven har UiO et læringsmiljøutvalg som er et rådgivende organ der studenter møter universitetsledelsen. Fokus er ikke på faglig fornyelse og generelt kvalitetsarbeid, men studentens sikkerhet og velferd og behov for tiltak for et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø.

Fakultetenes rolle er betydelig. Det er en gjennomgående enighet om at UiO sentralt begrenser seg til retningsgivende beslutninger og at det overlates til fakultetene å gi retningen en mer spesifikk og tilpasset form og konkretisering. Dette er for eksempel gjennomgående i IHR-prosessen og det vil være naturlig å tenke samme forhold her.

Framstillingen så langt viser et rammeverk der det formelle beslutningsansvaret ligger tydelig beskrevet på de 3 nivåene. I tillegg er det en rådgivende struktur knyttet til den formelle styringsstrukturen som til dels har strategiske og dels mer operative oppgaver. For at det skal være gjennomføringskraft i organisasjonen er det en forutsetning at den rådgivende strukturen spiller godt sammen med den formelle ledelses- og styringslinjen og den administrative støttestrukturen. På fakultets- og instituttnivå hvor det er enhetlig ledelse er samspillslinjene tydelige, men det kan reises spørsmål om disse utnyttes godt nok for å heve utdanningskvaliteten. Det administrative studiearbeidet ved UiO oppfattes som relativt godt koordinert og samstemt. Nærhetsmodellen understreker at det er fagmiljøene som skal styre og ta initiativ, samtidig kan omorganiseringen ha ført til at noe av kommunikasjonen og koordineringen knyttet til gjennomføring av utdanningskvalitetsarbeid er blitt svekket. Dette gjelder også koordineringen av de felles støtteenhetene (FUP, USIT og UB).

Det er også verdt å nevne at arbeidet med faglig fornying og utdanningskvalitet rammes inn av en rekke felles administrative systemer som bidrar til betydelig samkjøring. Dette gjelder ikke minst nasjonale systemer som FS, kvalifikasjonsrammeverk, maler for studieprogram- og nettbeskrivelser og timeplanleggingsverktøy. I gjeldende kvalitetssystem ved UiO ligger det også føringer om noen felles praksiser knyttet til kvalitetssikring gjennom krav om program- og emneevalueringer.

Utdanningskvalitet og faglig fornying

For å vurdere hensiktsmessighet knyttet til dagens plassering av beslutnings- og gjennomføringsansvar er det nødvendig å ha klarhet i hva man ønsker å oppnå. I SAB-rapporten stilles det spørsmål om UiO har en beslutningsstruktur som er tilpasset UiOs ulike kjerneoppgaver,

som fungerer optimalt for å sikre kontinuerlig faglig fornyelse og som evner å gjennomføre nødvendige prioriteringer for å nå målene i strategi 2020..

I følge Strategi 2020 skal UiO framstå som et attraktivt, vitalt og fremragende internasjonalt toppuniversitet i 2020 som tilbyr forskningsbasert utdanning på linje med de fremste internasjonale lærestedene. UiO har også som mål å tilby landets beste læringsmiljø gjennom blant annet klare forventinger, tettere oppfølging, og god pedagogisk kompetanse.

Samtidig er det slik at UiO er et stort og heterogent universitet, hvor de ulike institutter, fakulteter og programmer står overfor utfordringer som dels er sammenfallende, men også dels er ulike. Studentgruppene er ulike, fagene er ulike – store, små, materialkrevende, intensive eller utadrettede. Det gjøres hele tiden nye erfaringer og søkes nye løsninger. Enhetene må beholde faglig og administrativt handlingsrom samtidig som de støttes. En målsetning må være fleksible tilbud som kan bidra til å løse lokale utfordringer.

I vårt notat om gruppens arbeid med tiltak i fase 1 foreslår vi at det bør utarbeides en overordnet visjon for utdanningskvalitet ved UiO. Det skal ta utgangspunkt i å beskrive hva som kjennetegner utdanningstilbudet ved et forskningsintensivt breddeuniversitet. For å nå UiOs mål om å tilby forskningsbasert utdanning på linje med de fremste internasjonale lærestedene, må samspillet mellom forskning og utdanning oppleves som nært av forskere, undervisere, studenter og samfunnet for øvrig. Dette etterspør en organisasjons- og beslutningsstruktur hvor det strategiske ansvar ligger på institusjonsnivå og det operasjonelle og fagligpedagogiske ansvar ligger lokalt og er godt forankret i fagmiljøene. Den er avhengig av en viss grad av autonomi og kollegialitet. For å nå UiOs mål må instituttenes/fagmiljøenes forskningsprofil ha et tydelig nedslag i utdanningsprogrammene både når det gjelder innhold og læringsformer. Arbeidsgruppen for utdanningskvalitet ønsker å bidra i arbeidet med å utvikle en slik overordnet visjon for utdanningsvirksomheten ved UiO.

Det andre tiltaket i vårt notat er rettet spesielt mot førsteårsstudenten og er en første operasjonalisering av hva utdanningsvisjonen betyr i praksis. Vi løfter her fram kompetanseområder som vi mener studenter ved et universitet som UiO bør tilegne seg. Dette følger anbefalinger i SAB-rapporten som understreker betydningen av tydelige forventinger og tilhørighet.

Det er uten tvil store forskjeller i rammevilkårene til ulike utdanningsprogram. Likeledes er betydningen av fagkultur et legitimt grunnlag for forskjellighet. Dette minsker imidlertid ikke betydningen av en felles visjon for UiOs utdanningsvirksomhet som er samlende og setter noen standarder for hva et utdanningsløp for førsteårsstudentene ved UiO skal kjennetegnes av. Implementering av dette tiltaket vil dermed også være en øvelse i å finne den rette balansen mellom nødvendige strategiske beslutninger for programutvikling tatt på sentralt nivå og beslutninger fattet på lokalt nivå.

Behov for justeringer og tydeliggjøring

For å styrke UiOs organisasjons- og beslutningsstruktur når det gjelder utvikling av utdanningskvalitet i tråd med de tiltak og vurderinger gjort i notatet til fase 1 vil vi framheve noen behov for justeringer og/eller tydeliggjøring. Et av behovene knytter seg til styring og strategisk ledelse (behov 1), et annet til operativ ledelse og koordinering (behov 2) og andre igjen til organisering og mekanismer som

legger til rette for kreativitet og faglig fornying (behov 3 og 4). Arbeidsgruppen ønsker, i samspill med gruppe 4, å bidra til det videre arbeidet med og konkretiseringen av blant annet modell for koordinering av støtteressurser og utvikling av ideen om et Teaching Academy. I tillegg vil både arbeidsgruppen for tverrfaglighet og utdanningskvalitet ha nyttige perspektiver når det gjelder observerte hemmere og fremmere for tverrfaglighet og annen aktivitet på tvers av organisasjonen.

1. Et tydelig ansvar for utdanningskvalitetsarbeid i universitetets faglige toppledelse.

For at en visjon skal få institusjonell betydning må den målbæres tydelig og klart av universitetets toppledelse. En tydelig faglig stemme er viktig for proaktivt å møte stadig sterkere påtrykk fra omgivelsene, men også for å signalisere UiOs prioriteringer innover i organisasjonen. I notatet til fase 1 understrekes behovet for å forankre en slik utdanningsvisjon i organisasjonens styringsstruktur. For at dette skal bli vellykket vil toppledelsen ved UiO være viktig for å gi god retning på det langsiktige arbeidet med utdanningskvalitet ved UiO. Det er behov for en uttalt og kommunisert rolle som for eksempel prorektor for utdanning ved UiO.

Gruppe 4 bes å ta dette med i sine diskusjoner når gruppen vurderer behovet for endringer eller presiseringer når det gjelder roller, myndighet og ansvar på ulike nivåer ved UiO for å ivareta kvalitetsutvikling av universitetets primær oppgaver.

2. Styrket strategisk ledelse og koordinering av UiOs innsats for utdanningskvalitet

Gitt at vi ønsker økt fokus på faglig fornyingsarbeid er de eksisterende rådgivende organene og strukturene på sentralt nivå de riktige? Er de riktig sammensatt? Har de den rette funksjonen? Diskuteres de riktige sakene på rett tidspunkt?

På fakultets- og instituttnivå hvor det er enhetlig ledelse er spilllinjene mellom de formelle beslutningsorganene og de mer rådgivende arenaene tydelige, mens det på sentralt nivå fremstår mer utydelig hvordan den strategiske ledelsen av utdanning faktisk utøves.

For at UiO skal kunne utnytte sine utdanningsressurser på en optimal faglig god og effektiv måte, er det behov for en tydeligere koordinering av eksisterende fellestjenester knyttet til utdanning (se også tiltak U3 spilt inn i fase 1). Viktige utviklings- og støttefunksjoner må ledes og forvaltes med et helhetsperspektiv, slik at synergier realiseres. Avgjørende for dette er også god sammenheng mellom administrative støttestrukturer og faglig ledelseslinje. Koordineringen må ikke bli topptung, men må kunne integreres på hensiktsmessig vis lokalt og være brukervennlig.

Gruppe 4 bes se på dette som en del av den samlede gjennomgangen av utfordringene ved dagens organisasjons- og styringsstruktur og i sammenheng med andre organisatoriske koordinerings-/endringsbehov gruppen identifiserer. I lys av dette bes gruppen vurdere hvordan slikt samspill og koordinering best kan organiseres.

3. Økt kapasitet for kvalitetsutviklingsarbeid.

Arbeidsgruppen observerer at organisasjonen ser ut til å ha for få faglig operative ressurser som kan være visjonsbærere, og ta initiativ til og støtte opp om kvalitetsutviklingsarbeid i fagmiljøene. Studieprogramlederne er nøkkelpersoner i denne utviklingen sammen med øvrige fast vitenskapelig ansatte, undervisningsledere, studieledere og studieteamene, og har behov for støtte til faglig strategisk endring og for å koble seg nærmere opp til organisasjonen for øvrig – inkludert til tilgjengelige utviklings- og støttefunksjoner (se over). Det å utvikle slike faglig

operative roller (enten eksisterende roller videreutvikles eller det opprettes en ny rolle) vil etter arbeidsgruppens mening gi kvalitetsarbeidet ny giv, gi mulighet for mer langsiktig utvikling i en gitt retning fremfor stadige små inkrementelle endringer, samt kunne være en etterlengtet støtte for studieprogramledere og emneiere. Gitt behovet for at utvikling skjer under en felles UiO-visjon samtidig som faglig fornying og utviklingsarbeid må foregå i de ulike fagmiljøene kan det være interessant å se på fakultetsnivået som et sted der økt faglig strategisk endringskapasitet samles.

Arbeidsgruppen har i fase 1 foreslått å utvikle ideen om et Teaching Academy som en del av tiltaket «Koordinering av eksisterende støtteressurser for utdanningsvirksomheten og utvikling av delingskultur». Å utvikle teaching academies er noe flere universiteter har startet med de seneste årene. Hensikten med disse varierer, men eksempler på typiske begrunnelser er blant annet for å synliggjøre fremragende kvalitet og engasjement i undervisning og spre de gode eksemplene samt å etablere en arena for innovasjon og nytenkning omkring undervisning. Det kan også ligge et element av «belønning» for gode undervisere i en slik ordning. Organiseringen av teaching academies varierer naturlig nok med hensikten.

Gruppe 4 bes se på ulike modeller for hvordan kapasiteten for kvalitetsutviklingsarbeid kan økes.

4. **Etablere en plattform som støtter opp om tverrfaglige og ekstraordinære utdanningsinitiativ**
- Mange av hemmerne for arbeidet med tverrfaglighet og andre tverrgående aktiviteter er av organisatorisk art. Tverrfaglighet mangler i dag en arena for fellesdiskusjon og rådgivning for tverrfaglighet, især for drøfting av helhetlige utfordringer og problemstillinger på tvers av fakultetene. SAB-rapporten snakker om at UiO har et begrenset rom for tverrfaglighet. Den snakker også om mangelfull fleksibilitet generelt og at dette virker bremsende på innovasjon og kreativitet i opprettelse av spennende studietilbud (som f.eks arbeidslivsrettede studietilbud, årsheter, forkurs og studietilbud med ektramurale partnere). De eksisterende utvalg/komiteene er per i dag for knyttet til linjestrukturen og fakultets-/instituttnivået til at tverrfagligheten og fleksibilitet på tvers av linjene får et naturlig hjemsted her. Det er også behov for å finne måter å organisere det tverrgående arbeidet på gjennom f.eks gode samarbeidsavtaler /kontrakter, en bank med tilgjengelige ressurser for program utenom det vanlige, mer fleksibel bruk av arbeidspliktrengskapet, en mer fleksibel budsjettstruktur/-prosess, unngå hemmende regelverk osv.

Gruppe 4 bes se på ulike modeller for hvordan organisasjonen kan støtte opp under tverrfaglige og ekstraordinære utdanningsinitiativ.

Til Rektormøte
Fra Avdeling for fagstøtte

Sakstype: Orienteringssak
Møtedato: 02. juni 2016
Notatdato: 27. mai 2016
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: Anne Marthe Gibbons (AF)

Status for SAB-oppfølging utdanningskvalitet

Bakgrunn

SAB-arbeidsgruppen for utdanningskvalitet leverte våren 2015 4 forslag til tiltak den mente kunne bidra til å øke utdanningskvaliteten ved UiO. H15 og V16 har gruppen arbeidet videre med å konkretisere disse tiltakene med mål om å overlevere utarbeidede forslag til universitetsledelsen. Gruppen har benyttet utdanningskomiteen som samarbeids- og diskusjonspartner. Gruppen fikk i løpet av denne perioden også i oppdrag av universitetsdirektøren å følge opp rapporten *Strategisk utvikling av UiOs utdanningskvalitet: Organisering av utviklings- og støttestrukturer* som ble utarbeidet av en arbeidsgruppe ledet av professor Knut Mørken.

Hovedproblemstillinger i saken:

Et av de tiltakene gruppen foreslo våren 2015 var koordinering av eksisterende støtteressurser for utdanningsvirksomheten og utvikling av delingskultur. I sitt arbeid med å konkretisere tiltakene innenfor utdanningskvalitet har gruppen jobbet langs aksene struktur, kultur og ressurser (se også vedlegg).

1. Koordinering av støtteressurser

Når det gjelder aksene struktur har gruppen utarbeidet et forslag om å etablere en koordinerende enhet for støtteressurser for utdanning. Dette tiltaket ble på et tidspunkt omtalt som etablering av Teaching and Learning Centre, men etter dialog med utdanningskomiteen har gruppen valgt å anbefale at dette omtales som etablering av en koordinerende enhet. Målet med forslaget er bedre synliggjøring og utnyttelse av eksisterende ressurser og en mer koordinert støttetjeneste til undervisning. I tillegg skal teknologi komme tettere inn som støtte mot faglig utviklingsarbeid ved at faglig, administrativ og teknisk kompetanse kobles under en faglig leder.

Parallelt har det pågått en prosess med innspill til fordeling 2017. I denne saken er det foreslått å etablere et prosjekt som skal avklare mer i detalj hva slags oppgaver og organisasjonsform en eventuell koordinerende enhet skal ha. Prosjektet bør ha oppstart høst 2016 og fortsette i 2017 til en ny enhet er organisert. Det er dermed behov for å avsette nye ressurser til en faglig leder fra H17. Eventuelle behov for ytterligere styrking vil legges fram for universitetsstyret i forbindelse med fordeling 2018. Dette inngår i innsatsområdet lærings- og arbeidsmiljø og fikk tilslutning av

styret som en del av saken om konkretisering av strategiske grep og hovedprofil (v-sak 4) i styrets maimøte.

SAB-gruppen anser seg ferdig med sitt arbeid med dette ved at forslaget til en koordinerende enhet herved overleveres til rektoratet og at dette nå følges opp i linjen gjennom fordelingsaken.

2. Utvikling av delingskultur

Når det gjelder utvikling av delingskultur og behov for flere operative faglige ressurser har SAB-gruppen arbeidet med å utvikle ideen om et akademi for fremragende utdanning – tidligere omtalt som Teaching Academy (se vedlegg 2). Arbeidsgruppens skisse er planlagt diskutert med utdanningskomiteen den 14. juni. Formålet med et slikt akademi er å anerkjenne og synliggjøre ekstra innsats og engasjement i utdanning og å styrke det kollektive ansvaret for utdanning og undervisning ved å skape nettverk og faglige arenaer for refleksjon og diskusjon om kvalitetsutvikling. I dette ligger også det å styrke kapasiteten for lokalt utviklingsarbeid gjennom å legge til rette for mer uformell og nettverksbasert deling av kunnskap og god praksis.

Etter planen vil universitetsledelsen få overlevert arbeidsgruppens forslag til etablering av et akademi for fremragende utdanning etter at skissen er diskutert med utdanningskomiteen. Skulle universitetsledelsen ønske å gå videre med denne ideen er det essensielt at dette diskuteres med dekanene. Forslaget om et akademi er ikke del av fordelingsaken for 2017 og det bør derfor vurderes om dette skal tas i en separat diskusjon med dekanene over sommeren.

3. Status for SAB-gruppe 1

Som kjent ble det vedtatt å overføre oppfølgingsoppgavene fra SAB-arbeidsgruppene til linjen. Dette ble gjort for gruppene for forskningskvalitet og tverrfaglighet. Gruppen for utdanningskvalitet er så langt ikke avviklet fordi den selv ønsket å følge opp noen av sine foreslåtte tiltak. Gruppen har dermed fortsatt sitt arbeid med noe uklar status. Arbeidsgruppen selv anser seg ferdig med sitt arbeid med oppfølging av SAB-rapporten når bearbeidet forslag til visjon og forslaget til etablering av et akademi for fremragende utdanning er oversendt universitetsledelsen. Det forutsettes at tiltak som er fremmet fra gruppen deretter, hvis ønskelig, tas videre gjennom linjen.

Vedlegg

1. Notat fra SAB-gruppen for utdanningskvalitet om koordinering av støtteressurser
2. Notat fra SAB-gruppen for utdanningskvalitet med skisse til akademi for fremragende utdanning

Til: Universitetsledelsen

Fra: SAB-gruppe 1: Utdanningskvalitet

Koordinering av eksisterende støtteressurser for utdanningsvirksomheten:

SAB-gruppen for utdanningskvalitet leverte i april 2015 sine 4 forslag til tiltak som kunne iverksettes på kort sikt. Tiltak 3 av disse omhandlet koordinering av eksisterende støtteressurser for utdanningsvirksomheten og utvikling av delingskultur. I sitt arbeid med å konkretisere dette tiltaket har gruppen jobbet langs tre akser:

- **Struktur:** Godt koordinerte og tilgjengelige støtteressurser som kan støtte opp om kvalitetsarbeid og kompetanseutvikling innen utdanningskvalitet
- **Kultur:** Tiltak som bidrar til å utvikle en sterkere delingskultur som fremmer økt kunnskapsdeling og synliggjør et kollektivt utdanningsansvar
- **Ressurser:** Behovet for flere faglige operative ressurser som kan ta initiativ til og bidra til kvalitetsutviklingsarbeid i fagmiljøene

I utdanningskomiteens møter 15. mars og 10. mai ble arbeidsgruppens arbeid med koordinering av støtteressurser for utdanningsvirksomheten diskutert. Når det gjelder utvikling av delingskultur og behov for flere faglige operative ressurser (inkludert ideer knyttet til etablering av et Akademi for fremragende undervisning) vil SAB-gruppen komme tilbake til dette på et rektorat/dekanmøte tidlig høst 2016. Det foreligger forslag om å øke Fagområdet for universitetspedagogikk (FUP) sine ressurser uavhengig av hvordan UiO velger å koordinere og samordne støtteressurser for utdanningsvirksomheten fremover. Dette notatet behandler derfor kun spørsmålet om koordinering av støtteressurser.

Bakgrunn og prosessen så langt

I januar 2014 ble det satt ned en arbeidsgruppe ledet av Knut Mørken som fikk i mandat å foreslå en fremtidig organisering av IT-støtten til utdanning. Dette mandatet ble senere utvidet til å omfatte UiOs arbeid med utdanningskvalitet mer generelt. Arbeidsgruppen leverte rapporten *Strategisk utvikling av UiOs utdanningskvalitet: Organisering av utviklings- og støttefunksjoner* 21. november 2014. Arbeidsgruppen foreslo at det ble etablert et senter for undervisning og læring ved UiO inspirert blant annet av slike «Teaching and Learning Centers» ved andre institusjoner.

Mens rapporten «IT i forskning» ble sendt på høring valgte universitetsledelsen og sende denne rapporten til SAB-gruppe 1. Dette skjedde omtrent samtidig med at SAB-gruppen leverte sin første leveranse. SAB-gruppen var godt kjent med denne rapporten og skrev i sin leveranse at rapporten var et viktig innspill i arbeidet med å koordinere de støtteressursene som finnes i dag.

SAB-gruppen la til grunn for sitt arbeid at det er behov for både et sterkere strategisk og koordinerende ansvar for utdanningskvalitet på institusjonsnivå og en bedre koordinering av det faglige arbeidet med utdanningskvalitet. For å gjennomføre tiltaket om å koordinere eksisterende støtteressurser foreslo gruppe 1 at det gjennomføres en kartlegging av hvilke eksisterende ressurser som kan bistå enhetene i utvikling av pedagogisk opplegg på enhetene det er aktuelt å samle og at

det avklares hva slags mål en koordinert enhet skal ha. Gruppen foreslo videre at arbeidet med dette ble startet opp i 2016.

IT-direktøren utarbeidet et notat til rektoratet (datert 2. oktober 2015) hvor det ble vist til at rapporten fra Mørken-utvalget var oversendt SAB arbeidsgruppen for utdanningskvalitet. I notatet ble det anbefalt at USIT blir representert i SAB-arbeidsgruppe for utdanningskvalitet. I samråd med universitetsledelsen vurderte gruppens leder at det ikke var ønskelig med en utvidelse av gruppen og dens mandat på dette tidspunktet og at gruppen vil fortsette å bruke utdanningskomiteen (der USIT er representert) som samarbeids- og sparringspartner i prosessen.

SAB-gruppen mottok også et innspill fra FUP vedrørende framtidig organisering av universitetspedagogisk kvalitetsarbeid ved UiO (16.11.2015). I dette notatet argumenteres det for etablering av et nytt faglig koordineringsorgan for utvikling av utdanning og undervisning direkte under rektoratet «hvor lederne for de ulike støttefunksjonene som UiO i dag har inngår, og hvor koordineringen av innsatsen før økt studiekvalitet kan skje».

Fram til styremøte i mars i år arbeidet gruppe 1 først og fremst med utvikling av en utdanningsvisjon da dette ble sett på som førende for de andre tiltakene som gruppen foreslo. Arbeidet med tiltak 3 startet opp i februar og første innspill fra gruppa ble lagt fram for til utdanningskomiteen 15. mars.

Eksisterende støtteressurser for utdanningsvirksomheten

Mørkenutvalgets innstilling inneholder ikke en utdypende gjennomgang av eksisterende støtteressurser, men følgende enheter beskrives som støtte- og utviklingsmiljøer:

- Faglig enhet for universitetspedagogikk (FUP) ved Institutt for pedagogikk, UV
- Seksjon for IT i utdanning (ITU) nå Seksjon for digitale medier i læring (DML) ved USIT
- Seksjon for forsknings- og formidlingsstøtte (FFS), en administrativ enhet ved UV
- Avdeling for digitale tjenester (UBDIGIT) og gruppe for forskning- og undervisningsstøtte ved Universitetsbiblioteket

Disse miljøene representerer ulike kompetanser og bidrar på ulikt vis i UiOs utdanningskvalitetsarbeid. De representerer også ulike stillingstyper. Mens stillingene ved FUP er vitenskapelige stillinger er de fleste stillingene ved de tre andre enhetene administrative og tekniske stillinger.

Videre er det særlig FUP og DML som kan sies å ha all sin oppmerksomhet rettet mot utdanningsvirksomheten. Dette gjenspeiles i selvpresentasjonene på nettsiden:

«Seksjon for digitale medier i læring skal fremme studiekvalitet, læringsmiljø og studentenes læring ved hjelp av IT og digitale medier, verktøy, innhold og infrastruktur. Vi skal bidra til fleksible studietilbud, til delingskultur og til digital kompetanse. Seksjonen skal også bidra til UiOs strategiske tenkning om, og planer for, utnyttelse av IT i utdanningen».

«Faglig enhet for universitetspedagogikk (FUP) bidrar til bedre undervisningskvalitet ved hele UiO. Vi holder kurs som blant annet gir deltakerne pedagogisk basiskompetanse. FUP støtter også utviklingsprosjekter ved fakulteter og enheter»

I Mørkenrapporten trekkes den mediefaglige kompetansen fram. Dette er en kompetanse som er sterkt tilstede ved FFS, men også i andre miljøer - ikke minst miljøene ved UB.

Kompetanseprofilen i de ulike miljøene viser videre at tyngdepunktet er forskjellig når det gjelder vektlegging på pedagogikk, teknologi, forskning og forvaltning. Dette gjør at både arbeidsformer og ledelsesstrukturer er forskjellige. Mens FUP er plassert i den faglige linjen med ordinære faglige gjøremål (undervisning, forskning og formidling) er de andre miljøene i hovedsak plassert som en del av UiOs administrative og faglige støttestruktur. Det er viktig at denne forskjellen erkjennes i arbeidet med å koordinere ressursene.

Mål for en sterkere koordinering

SAB gruppe 4 fikk innspill fra flere av arbeidsgruppene om behov for helhetlig strategisk koordinering fra institusjonsnivået. Når det gjelder utdanning så omtaler rapporten fra gruppe 4 dette gjennom å poengtere behovet for en viserektor/prorektor for utdanning med overordnet ansvar for UiOs samlede utdanningsvirksomhet, omtale utdanningskomiteens rolle som strategisk organ og behovet for god kobling mellom faglig og administrativ linje på institusjonsnivå og gjennom hele studiestyringslinjen.

Et av funnene SAB-gruppen for utdanningskvalitet gjorde i sin gapanalyse var i tillegg behovet for å øke interessen for å arbeide med fornyelse av undervisning samt koordinere og synliggjøre eksisterende støtteressurser. UiOs årsplaner har de siste årene hatt økt fokus på behovet for nye og varierte læringsformer. Skal vi lykkes med dette arbeidet må relevante støttetjenester være tilgjengelige og riktig dimensjonert. I dag tilbys støttetjenester fra flere enheter, de er i for liten grad koordinert og arbeidsdelingen er til dels utydelig. Det er arbeidsgruppens syn at gjennom en sterkere koordinering vil UiO utnytte sine ressurser på en bedre måte i arbeidet med utdanningskvalitet og i å realisere utdanningsambisjonene i Strategi 2020.

UiO er et forskningsintensivt internasjonalt orientert breddeuniversitet med ambisjon om et sterkt samspill mellom forskning og utdanning. Arbeidet med utdanningskvalitet og fornying av undervisningen må støtte oppunder dette. Arbeidet med utdanningskvalitet må derfor forankres i forskning.

Arbeidsgruppens forslag

For å oppnå UiOs mål for utdanningskvalitet samt sikre samordning av eksisterende støtteressurser, foreslås det derfor at det opprettes en ny koordinerende enhet. Målet er bedre synliggjøring og utnyttelse av eksisterende ressurser og en mer koordinert støttetjeneste til undervisning gjennom å samle miljøene som driver støtte til det faglige arbeidet. Dette omfatter aktiviteter både innen fag og forskning, kompetanseutvikling og teknologiutvikling. Det er sentralt at ressurser innen IKT og pedagogikk/didaktikk blir koordinert og forankret i ledelsen, med klare kontaktlinjer ut til fakultetene.

En mulig modell er å organisere denne enheten som de tverrfakultære satsingene. Det vil si at et fakultet får rollen som vertsfakultet, universitetet og fakultetene har ansvar for overordnet strategisk styring og den koordinerende enheten har en faglig ledelse.

SAB-arbeidsgruppen foreslår å starte med å fusjonere og eventuelt bygge ut eksisterende ressurser og at oppgavene til en slik enhet bør være å

- bidra til forskning på undervisning og utdanningsutvikling
- få til godt samspill mellom forskning og utviklingsarbeid
- koble administrative/ tekniske og faglige støtte- og utviklingsressurser
- gi støtte og service

- drive ulike former for kompetanseutviklingsaktiviteter
- bidra til kunnskapsgrunnlag for kvalitetsutvikling

Noen av stillingsressursene kan legges direkte under faglig leder, mens andre ligger ved andre enheter og bidrar inn med aktiviteter som koordineres av faglig leder. Lederens hovedoppgave vil være å få til et godt samspill mellom teknisk, administrativ og faglig kompetanse.

Det er behov for ytterligere konkretisering av hvilke støttemiljøer som naturlig hører hjemme i en ny koordinerende enhet, samt hvilke oppgaver denne enheten skal ha ansvar for.

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: D-sak
Møtesaksnr.:
Møtenr.: 4/2016
Møtedato: 21. juni 2016
Notatdato: 03. juni 2016
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: Anne Marthe Gibbons (AF)

Koordinering av støtteressurser for utdanning

Henvvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:

- SAB-oppfølging utdanningskvalitet. Arbeidsgruppens arbeid er diskutert i styret ved flere anledninger i 2015 og 2016.
- D-sak 2: Strategic Advisory Board (SAB): En "hybrid" valgprosess for rektorvalget ved UiO og en viserektorfunksjon for utdanning ved UiO og V-sak 4: Årsplan 2017-2019 og fordeling 2017: Konkretisering av strategiske grep og hovedprofil i møtet i universitetsstyret 3. mai 2016

Hovedproblemstillinger i saken:

Som et ledd i oppfølgingen av SAB-rapporten opprettet UiO 4 arbeidsgrupper med hvert sitt ansvarsområde. SAB-arbeidsgruppen for utdanningskvalitet foretok våren 2015 en gapanalyse og definerte på basis av denne blant annet god og nødvendig koordinering av arbeidet med utdanningskvalitet som et av sine tiltaksområder.

I sin konkretisering av dette tiltaksområdet har gruppen utarbeidet et forslag om å etablere en koordinerende enhet for støtteressurser for utdanning. Dette tiltaket ble på et tidspunkt omtalt som etablering av Teaching and Learning Centre, men etter dialog med blant annet utdanningskomiteen har universitetsledelsen valgt å anbefale at dette omtales som etablering av en koordinerende enhet. Målet med forslaget er bedre synliggjøring og utnyttelse av eksisterende ressurser og en mer koordinert støttetjeneste til undervisning. I tillegg skal teknologi komme tettere inn som støtte mot faglig utviklingsarbeid ved at faglig, administrativ og teknisk kompetanse kobles under en faglig leder.

Det er behov for å avklare mer i detalj hvilke støttemiljøer det er aktuelt å ha med i en slik koordinerende enhet, men følgende enheter beskrives som støtte- og utviklingsmiljøer i rapporten *Strategisk utvikling av UiOs utdanningskvalitet: Organisering av utviklings- og støttefunksjoner* som ble levert av en arbeidsgruppe ledet av professor Knut Mørken ultimo 2014:

- Faglig enhet for universitetspedagogikk (FUP) ved Institutt for pedagogikk, UV
- Seksjon for IT i utdanning (ITU) nå Seksjon for digitale medier i læring (DML) ved USIT
- Seksjon for forsknings- og formidlingsstøtte (FFS), en administrativ enhet ved UV
- Avdeling for digitale tjenester (UBDIGIT) og gruppe for forskning- og undervisningsstøtte ved Universitetsbiblioteket

Universitetsledelsen foreslår derfor at det settes av ressurser til et prosjekt som kan avklare mer i detalj hva slags oppgaver og organisasjonsform en slik koordinerende enhet skal ha. Dette er en del av styresaken om Årsplan 2017-2019 og fordeling 2017. Prosjektet bør ha oppstart høst 2016 og fortsette i 2017 til en ny enhet er organisert. Det er dermed behov for å avsette nye ressurser til en faglig leder fra H17. Eventuelle behov for ytterligere styrking vil legges fram for universitetsstyret i forbindelse med fordeling 2018. Forslaget inngår i innsatsområdet lærings- og arbeidsmiljø og fikk tilslutning av styret som en del av saken om konkretisering av strategiske grep og hovedprofil (v-sak 4) i styrets maimøte.

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Hanna Ekeli
konst. avdelingsdirektør

Vedlegg:

1. Notat fra SAB-gruppen for utdanningskvalitet om koordinering av støtteressurser

Til: Universitetsledelsen

Fra: Arbeidsgruppa for SAB-oppfølgning innen utdanningskvalitet

Blindern 29. juni 2016

SAB-arbeidsgruppens forslag til konkretisering av tiltaket med å styrke utviklingen av delingskultur ved UiO

SAB-gruppen har tidligere overlevert sitt forslag til konkretisering av den første delen av sitt tiltak 3, nemlig det som går på å etablere en koordinerende enhet for støtteressurser for utdanning. Med dette brevet oversendes gruppens arbeid med den delen av tiltaket som handler om utvikling av delingskultur.

SAB-gruppen har arbeidet med å utvikle ideen om et akademi for fremragende utdanning – tidligere omtalt som Teaching Academy (se vedlagt notat fra arbeidsgruppen). Formålet med et slikt akademi er å anerkjenne og synliggjøre ekstra innsats og engasjement i utdanning og å styrke det kollektive ansvaret for utdanning og undervisning ved å skape nettverk og faglige arenaer for refleksjon og diskusjon om kvalitetsutvikling. I dette ligger også det å styrke kapasiteten for lokalt utviklingsarbeid gjennom å legge til rette for mer uformell og nettverksbasert deling av kunnskap og god praksis.

Arbeidsgruppens skisse er diskutert med utdanningskomiteen den 14. juni. Utdanningskomiteen støtter målsetningen med tiltaket, men studiedekanene uttrykker skepsis til opprettelsen av et akademi organisert slik SAB-arbeidsgruppen foreslår. Det er særlig det å trekke ressurser ut av fagmiljøene og om et slikt akademi vil gir nok utbytte i form av sterkere delingskultur som studiedekanene stiller spørsmålstegn ved. Studentene og komiteens representanter fra støttemiljøene er positive så lenge et slikt akademi sees i sammenheng med koordineringen av støtteressurser for utdanning.

SAB-gruppen er kjent med at universitetsstyret ønsker å se nærmere på ideen om å opprette et akademi for fremragende undervisning, men anbefaler at universitetsledelsen arbeider videre med hvordan et slikt akademi bør organiseres slik at organisasjonen som helhet opplever at dette blir et positivt bidrag til kvalitetsarbeidet ved UiO.

Vennlig hilsen

Berit Karseth
(arbeidsgruppens leder)

Vedlegg: Skisse til et akademi for fremragende utdanning ved Universitetet i Oslo

Til: Utdanningskomiteen

Fra: SAB-gruppe 1: Utdanningskvalitet

Et akademi for fremragende utdanning ved Universitetet i Oslo

Bakgrunn

SABs oppfølgingsgruppe for utdanning har tidligere diskutert og fremmet forslag til ulike tiltak for å styrke utdanningskvaliteten ved Universitetet i Oslo. Disse tiltakene kan grupperes langs to dimensjoner; forslag som kan styrke organisasjonsstrukturen og forslag som kan bidra til å videreutvikle kulturen rundt utdanningsaktivitetene. Forslaget om bedre strukturell koordinering av ulike aktører og enheter ved Universitetet i Oslo har allerede blitt tatt videre, og følges opp av universitetet sentralt. I dette notatet fremmes det forslag om hvordan Universitetet i Oslo kan utvikle en (enda) sterkere kultur for undervisning og læring.

De senere årene har det vært økende oppmerksomhet rundt mulige kvalitetsdrivende aktiviteter for utdanning, undervisning og læring i norsk høyere utdanning. To synspunkt har i denne sammenheng blitt trukket frem både nasjonalt og ved Universitetet i Oslo:

- Ekstra innsats og engasjement i forhold til utdanning, undervisning og læring bør i større grad anerkjennes og synliggjøres ved universiteter og høyskoler.
- Det kollektive ansvaret for utdanning og undervisning kan styrkes, og det skjer relativt lite spredning av god praksis på tvers av fag, institutter og fakulteter.

Et *Akademi for fremragende utdanning* kan være et godt og hensiktsmessig tiltak for å styrke begge disse hensynene. Dette notatet skisserer kort behovet for og en mulig organisering av et slikt akademi.

Internasjonale og nasjonale utviklingstrekk for å fremme kvalitet i utdanning

Hvis man ser til ledende utenlandske universiteter har flere av disse de seneste ti årene opprettet såkalte *Teaching Academies* — det vi i det etterfølgende kaller et Akademi for fremragende utdanning. Samtidig med at etableringen av slike akademier synes å spre om seg, er begrunnelser for og tankene bak slike etableringer likevel noe forskjellige:

- Ved noen universiteter er et slikt Akademi rett og slett en måte å organisere den universitetspedagogiske opplæringen av nye vitenskapelige ansatte.
- Ved noen universiteter er et slikt Akademi en ren belønningsmekanisme – de som selekteres til akademiet frikjøpes fra andre aktiviteter og får anledning til å utvikle sine ideer om hvordan undervisning, læring og andre sider av utdanningene kan utvikles.
- Ved noen universiteter er et slikt Akademi tenkt å være et nettverk av vitenskapelige ansatte som kan bidra til å spre god praksis i organisasjonen.

Ved Universitetet i Oslo synes ikke alle disse funksjonene å være like relevante, ikke minst fordi man allerede har en Fagenhet for Universitetspedagogikk (FUP) som organiserer den formelle kursingen av nyansatte i universitetspedagogikk. Samtidig synes behovet for anerkjennelse og spredning av god

praksis å være formål som er svært aktuelle også ved Universitetet i Oslo. Om det er god ressursbruk at ansatte skal frikjøpes for å drive individuelt utviklingsarbeid når det gjelder utdanning, undervisning og læring er likevel et sentralt spørsmål. Utdanning skjer innen rammen av et studieprogram – og ansvaret for et studieprogram kan sies å være kollektivt, det er et felles ansvar for hele det aktuelle fagmiljøet.

Hvorvidt det i dag alltid tas et slikt kollektivt ansvar for studieprogrammene kan det likevel stilles spørsmålstegn ved. Struktureringen av studieprogrammer i ulike emner og evalueringer av disse enkeltemnene bidrar gjerne til å fragmentere det kollektive ansvaret for helheten i programmet. Ofte blir det i for stor grad opp til den enkelte ansatte hvordan undervisningen og andre utdanningselementer i et emne skal legges opp. På den ene siden reflekterer et slikt individuelt ansvar den faglige frihet som vitenskapelige ansatte må ha i høyere utdanning. På den andre siden kan dette også bety at enkeltpersoner i liten grad får drahjelp når det gjelder å utvikle det emnet man er ansvarlig for, ikke minst slik at det integreres på en god i det studieprogrammet emnet inngår som en del av. Løsningen på denne utfordringen er neppe å utvikle flere regler og strukturer for hvordan undervisningen skal legges opp, men snarere å stimulere til større grad av kollegialitet rundt undervisningsspørsmål, samt legge til rette for større grad av engasjement hos vitenskapelig ansatte i slike spørsmål.

Universitetet i Oslo har mange fremragende lærere, og har en rekke vitenskapelig ansatte som har stort engasjement, kunnskap om og erfaring med didaktiske grep for å utvikle kvaliteten på den utdanningen som tilbys. Utfordringen som universitetet har er at det i dag ikke finnes gode mekanismer for hvordan denne kunnskapen og erfaringen kan komme hele organisasjonen til gode. Utvikling av kvalitet må skje så nærme studieprogrammet og de vitenskapelige ansatte som mulig, og det er her ulike støttestrukturer bør bygges opp. Selv om FUP i dag allerede driver slikt lokalt utviklingsarbeid, er ikke kapasiteten til FUP så stor at man realistisk kan imøtekomme alle henvendelser og behov fra fagmiljøene. Universitetet har derfor behov for å styrke kapasiteten for lokalt utviklingsarbeid – ikke minst gjennom å legge til rette for mer uformell og nettverksbasert deling av kunnskap og god praksis.

Skisse til et Akademi for fremragende utdanning ved Universitetet i Oslo

Gitt de utfordringer og behov som Universitetet i Oslo har når det gjelder å bistå fagmiljøene lokalt med støtte i deres utviklingsarbeid, samt behovet for også å anerkjenne vitenskapelige ansatte som gjør en stor innsats innen didaktikk og undervisning foreslås det at universitetet oppretter et Akademi for fremragende utdanning som skal ha tre formål:

- Anerkjenne vitenskapelig ansatte som gjør en stor innsats for utdanning, undervisning og læring ved Universitetet i Oslo
- Skape et nettverk av vitenskapelig ansatte som kan bistå fagmiljøer og enkeltlærere lokalt i deres eget utviklingsarbeid
- Utvikle en faglig arena for refleksjon og diskusjon om hvordan kvalitetsutvikling av høyere utdanning kan skje ved Universitetet i Oslo

Et akademi kan organiseres på en rekke ulike måter, men det må legges til organisasjonen på en slik måte at innsatsen koordineres med andre satsinger ved Universitetet i Oslo. Det er derfor viktig at et

akademi både koples til det ansvar som fakultetene har for kvalitetsutvikling, og at innsatsen koordineres med det arbeidet som FUP gjør på dette feltet.

Et mulig utgangspunkt for etablering av et akademi er at hvert fakultet nominerer og utpeker 3-5 vitenskapelig ansatte som fakultetets representanter i et akademi. Utnevnelsen til akademiet skjer for tre år, og personer frikjøpes/mottar ekstra lønnsmidler i samme periode. Samtidig kan personer som er blitt oppnevnt i akademiet tenkes å ha varig medlemskap, dog uten at de frikjøpes og mottar ekstra lønnsmidler for et slikt medlemskap utover treårsperioden. På denne måten kan akademiet vokse seg større over tid, og utvikle seg til et mer formelt nettverk for kunnskapsspredning.

Ved oppnevning frikjøpes representantene slik at noen prosentandeler av deres undervisningstid skal brukes til akademiformål. Man kan også tenke seg at medlemmene i akademiet mottar et lønnspåslag (B-tillegg) i perioden de er utnevnt. Tiden som frikjøpes kan benyttes både av fakultetet selv for kunnskaps- og erfaringsutveksling på tvers av institutter, men fakultetene har også mulighet for å trekke veksler på akademimedlemmer fra andre fakulteter til lokale utviklingsprosjekter. Studiedekanene vil være sentrale i å definere arbeidsoppgavene til akademimedlemmene ved eget fakultet, og akademimedlemmene vil kunne bidra til å styrke den organisatoriske kapasiteten rundt studiedekanfunksjonen. Utdanningskomiteen tenkes å være et sentralt organ når det gjelder å identifisere tverrfakultære behov ved universitetet.

Akademiet opprettes formelt sett som et organ ved Universitetet i Oslo, og velger selv en leder blant medlemmene. Det avsettes sentrale ressurser til organisering av faglige møter og åpne arrangementer i regi av akademiet, og FUP vil være en sentral støtteenhet når det gjelder å samarbeide med akademiet i slike sammenhenger. Leder av akademiet møter i Utdanningskomiteen.

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 30.06.2016
Deres ref.: 16/1927
Vår ref.: 2016/2821 ANMAR

Invitasjon til å gi innspill til stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning

Det vises til Kunnskapsdepartementets invitasjon til å bidra med innspill til arbeidet med stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning. Universitetet i Oslo (UiO) takker for muligheten til å bidra i dette viktige utdanningspolitiske arbeidet. Ved UiO diskuterer og arbeider vi med utdanningskvalitet hver dag, men tiden er inne til å løfte utdanningskvalitet opp og frem også på den politiske agendaen. Departementet har lagt et godt grunnlag for dette arbeidet med de fem faktorene for utdanningskvalitet som er beskrevet i invitasjonsbrevet. UiO ønsker imidlertid å presisere at listen over disse faktorene på ingen måte kan anses uttømmende, jf. svar på spørsmål nr. 1 under. Det er mye annet som også gir utdanningskvalitet. Vi skulle gjerne ha sett at faktorene var noe mer problematisert og diskutert, f.eks. i lys av ulike nasjonale og internasjonale erfaringer med kvalitetsarbeid, men ser frem til gode diskusjoner med departementet og de andre aktørene i sektoren om dette i tiden fremover.

UiOs hovedbudskap:

- ✓ Høy grad av autonomi for institusjonene og lokal forankring er avgjørende forutsetninger for å lykkes med utdanningskvalitetsarbeid
- ✓ Koblingen mellom utdanning og forskning må videreutvikles i virkemiddelapparatet. Dette kan oppnås gjennom f.eks. å
 - redusere frikjøp fra undervisning ved tildeling av eksterne forskningsmidler
 - knytte utdanningsinsentiver til ulike finansieringsordninger for forskning
 - kraftig styrke konkurransebaserte tildelingsordninger for utdanning
- ✓ Institusjonene og studentene må gis rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå ambisjonene for utdanningskvalitet. Eksempler på relevante tiltak er gjennomgang av kostnadskategorier for ulike studieplasser og økning av studiestøtten til studentene (til 1,5 G.)
- ✓ Frafall og gjennomføring er komplekse områder, og frafall er ikke tett koblet til lav kvalitet. Departementet bør ta initiativ til et koordinert nasjonalt arbeid for å fremskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag om dimensjonen frafall vs. intern og nasjonal mobilitet
- ✓ Digital kompetanse i høyere utdanning har flere dimensjoner som må sees i sammenheng, og som virkemiddelapparatet må reflektere langt bedre enn i dag:

Rektor

Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 03
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

- overordnet samfunnsforståelse for betydningen av teknologi og hvordan teknologisk utvikling preger og endrer samfunnet vårt
 - teknologi som drivkraft i den faglige utviklingen (inkl. endrede læringsprosesser og undervisningsformer)
 - teknologi som læringsplattform og - verktøy
- ✓ Samarbeid med fremragende miljøer nasjonalt og internasjonalt er en forutsetning for å nå målet om økt kvalitet i høyere utdanning. Det er tatt noen grep for å stimulere til samarbeid nasjonalt som bør videreutvikles, men det er behov for en ny ordning som kan stimulere norske institusjoner til å danne flere og sterkere internasjonale partnerskap

Utdanningskvalitet handler om tilegnelse av kunnskaper og ferdigheter, men like mye om hvordan disse kunnskapene og ferdighetene brukes. Et godt verdigrunnlag, evne til kritisk refleksjon og til å tenke på tvers av fagfelt, samt et godt profesjonsetisk fundament er avgjørende elementer i enhver definisjon av utdanningskvalitet.

Disse momentene, samt øvrige innspill vi mener er relevante for stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning, er utdypet i vedlegget.

Med hilsen

Ole Petter Ottersen
rektor

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Saksbehandler:

Anne Marthe Nilsen Gibbons

+4722841136, a.m.n.gibbons@admin.uio.no

Vedlegg

Innledning

I UiOs innspill til arbeidet med strukturmeldingen beskrev vi vår strategiske profil med utgangspunkt i Strategi 2020. Hovedambisjonen i strategien er «å utvikle UiO til et internasjonalt toppuniversitet – hvor forskning, utdanning, formidling og innovasjon skal virke sammen på sitt beste». Siden dette innspillet ble formulert er UiO godt i gang med oppfølgingen av rapporten som vårt eksterne panel - UiOs Strategic Advisory Board (SAB) - leverte sommeren 2014¹. Oppfølgingsarbeidet har vært organisert langs fire akser: Utdanningskvalitet, forskningskvalitet, tverrfaglighet og organisasjons- og beslutningsstruktur. I diskusjonene om utdanningskvalitet har det å utvikle en felles forståelse av hva slags utdanning et ledende forskningsuniversitet tilbyr, vært sentralt. Eksempler på diskusjonsområder har vært:

- ✓ Hva som kjennetegner utdanningstilbudet ved et forskningsintensivt breddeuniversitet
- ✓ Hva UiO gjør for at samspillet mellom forskning og utdanning oppleves som nært av forskere, undervisere, studenter og samfunnet for øvrig.
- ✓ Hvordan UiO bringer studentenes læring i fokus
- ✓ Hvordan vi skal bruke teknologi for å støtte opp om utdanningskvalitetsarbeid

Vi har tatt utgangspunkt i disse diskusjonene i vårt innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning.

UiOs rolle og behovet for autonomi

UiO mener det er avgjørende for å lykkes med utdanningskvalitet at våre lokale fagmiljøer har eierskap til både ansvar og innhold i tiltak som iverksettes, og at dette ikke «pådyttes» fra sentralt hold. Som utdanningsinstitusjon er det UiOs ansvar å sørge for at fagmiljøene har handlingsrom, rammebetingelser og støttestrukturer som oppfordrer til og muliggjør utdanningsutvikling. UiO som institusjon må derfor ha handlingsrom for å sikre fagmiljøene og universitetslærerne den friheten de trenger for faglig utvikling og innovasjon. Lærerne må også ha frihet for å gjøre pedagogiske vurderinger tilpasset de fagdidaktiske behovene i det faget det undervises i.

Universitetet i Oslo har en rekke fagområder som spiller en viktig nasjonal rolle. Dels er dette fagområder som nasjonalt bare eksisterer ved UiO, dels fagområder der UiO som et resultat av faglig kvalitet er nasjonalt ledende. Som landets eldste universitet har UiO også en rekke fag som har eksistert ved institusjonen over lang tid. Myndigheter og samfunn legger til grunn at UiO har et historisk ansvar for å opprettholde disse miljøene. UiO har også et stort ansvar for å utdanne fremtidens forskere. Dette meget brede utdanningsansvaret preger vår rolle som samfunnsaktør. Forventninger om høyere kvalitet, men også ønsker om å opprettholde en stor fagbredde, medfører at endring og omstilling er krevende prosesser².

En mangfoldig utdanningssektor krever tilpasning i styringsstrukturen. Det er utfordrende – men helt nødvendig – å finne riktig balanse i spennet mellom nasjonale føringer og rammeverk, frivillig samordning og samarbeid drevet av insentiver og på den andre siden institusjonenes autonomi og særpreg. Departementet må ha dette som et grunnleggende premiss i det videre arbeidet med kvalitetsmeldingen.

¹ «Build a Ladder to the Stars» <http://www.uio.no/om/organisasjon/utvalg/strategic-advisory-board/sab-rapporten110814.pdf>

² Se UiOs innspill til arbeidet med fremtidig struktur i UH-sektoren:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/struktur/endelig_innspill_uio.pdf

Svar på bestilling fra Kunnskapsdepartementet

1. Hva ser dere som de viktigste utfordringene i styrets arbeid for å fremme høyere kvalitet i utdanningen? I teksten har jeg trukket frem fem faktorer jeg mener er avgjørende for god utdanningskvalitet. Er dere enige i at dette er sentrale faktorer, og hvorfor/hvorfor ikke? Er det noe vesentlig dere mener mangler i listen?

For et universitetsstyre ved et stort breddeuniversitet er det essensielt å finne riktig balanse mellom å sette strategi, overordnede mål og ambisjoner for utdanningsvirksomheten, samt tydeliggjøre at det er fagmiljøene som har det operative ansvaret til å foreta de beste faglig funderte avgjørelsene og prioriteringene. Styret har det totale ansvaret for virksomheten, men verken detaljstyrer eller detaljoppfølger fagmiljøenes prioriteringer. Fagmiljøene våre har et stort handlingsrom og autonomi – på samme måte som institusjonene bør ha det.

Koblingen mellom forskning og utdanning er svært viktig for vår institusjon. Forskning er en internasjonal aktivitet og mye av kvalitetsutviklingen i forskning skjer som en følge av skarp internasjonal konkurranse. Det er gode grunner til å tenke parallelt om utdanning og utdanningsutvikling. Arbeidet med den kommende stortingsmeldingen gir oss en god anledning til å videreutvikle en slik tenkning – både internt ved UiO og i dialog med sektoren for øvrig.

Universitetsstyret ved UiO anser de fem faktorene som er anført av statsråden som relevante faktorer for arbeidet med utdanningskvalitet. Faktorene omtaler aktiviteter og holdninger som er viktige for å skape god kvalitet i høyere utdanning, men fremstår foreløpig ikke som en uttømmende eller tydelig definisjon av hva departementet forventer av kvalitet i høyere utdanning. Faktorer vi savner er for eksempel kritisk tenkning, dannelseselementet og det å fremme evner og verdier som setter studenter i stand til å ta globalt og samfunnsmessig ansvar, samt å bruke tilegnet kunnskap til å fremme sosial samfunnsbevissthet og demokrati i stadig mer globaliserte og pluralistiske samfunn. Profesjonsetikk blir stadig viktigere for å skille mellom det som er teknologisk mulig og det som er teknologisk forsvarlig. En diskusjon av hvilke verdier som skal ligge til grunn for arbeidet med utdanningskvalitet er også fraværende.

Departementet bør:

- Basere sitt syn på utdanningskvalitet på en mer omfattende liste av faktorer enn hva som fremgår av invitasjonsbrevet til institusjonene, herunder faktorer som støtter opp under kritisk tenkning, profesjonsetikk, sosial og global samfunnsbevissthet mv.
- Problematisere og diskutere nevnte faktorer i noe større grad, f.eks. i lys av ulike nasjonale og internasjonale erfaringer med kvalitetsarbeid.

2. Hvordan følger styret opp at fagmiljøene har høye ambisjoner på studentenes vegne, jf. også mangfoldet i studentpopulasjonen? Hvordan følges studieprogrammer og fagområder med dårlige resultater opp fra styrets og ledelsens side?

UiO er en stor og heterogen institusjon. UiO har derfor valgt et desentralisert prinsipp for sitt kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten. Felles rammer med lokalt handlingsrom har vært sentralt siden UiOs kvalitetssystem ble etablert i 2004 og har siden blitt forsterket gjennom ulike revideringer. Studiekvalitetsarbeidet inngår i den ordinære styrings- og ledelsesstrukturen og rapporteres til styret gjennom enhetenes tertialrapporter. I disse får styret bl.a. orienteringer om fakultetenes oppfølging av prioriterte utdanningstiltak i UiOs årsplan. Et prinsipp er at rapportering ikke skal skje for rapporteringens skyld, men

være tilpasset hvem som rapporterer og hva som er formålet med rapporteringen. Emnerapporter skal gå til emneeier, programrapporter til programeier osv.

I tillegg har UiO etablert et «Si fra-system» der studenter kan si fra om kritikkverdige forhold. Læringsmiljøutvalget får årlig rapport fra «Si fra-systemet» og rapporterer videre til universitetsstyret.

Det gis informasjon om studiekvalitet gjennom program- og emneevalueringer, egne analyser og undersøkelser (eksempelvis kandidat- og arbeidsgiverundersøkelser), gjennom nasjonale undersøkelser som Studiebarometeret og SHOT og gjennom bruk av statistikk og oppfølging av indikatorer (KDs og UiOs egne).

Saker om etablering, endring og nedlegging av studier behandles i forbindelse med budsjettprosessene og i tråd med myndighetsfordelingen som er fastsatt i UiOs studie- og eksamensforskrift. Universitetsstyret behandler årlig en samlet sak om etablering og nedlegging av studieprogram og om dimensjonering av studieporteføljen. Saken fremmes for universitetsstyret samtidig med saken om budsjettfordeling for påfølgende år. I tillegg skal saker som innebærer etablering eller nedlegging av fag eller andre vesentlige endringer i studietilbudet behandles av universitetsstyret. Også saker om etablering og nedlegging av studieprogram på 60 studiepoeng eller som innebærer egenbetaling fra studenter, med unntak av videreutdanningstilbud på mindre enn 60 studiepoeng, skal behandles av universitetsstyret.

Universitetsledelsen følger opp enhetenes kvalitetsarbeid i de faste dialogmøtene med fakulteter, institutter etc. Svært ofte oppfordres enheter i denne sammenhengen til å finne relevante partnere å sammenligne seg med (nasjonalt eller internasjonalt) for å få bedre grep om eget kvalitetsnivå og bedre legge til rette for erfaringsutveksling.

3a) Hva er det viktigste UiO kan gjøre på egenhånd og i samarbeid med andre, for å styrke utdanningen?

- UiO skal videreutvikle koblingen mellom utdanning og forskning

Kvalitetskulturen for utdanning ved UiO bygger på UiOs profil og særlige ambisjoner knyttet til forskning og det å være et forskningsuniversitet. Koblingen mellom forskning og utdanning er dermed vårt sterkeste utdanningssærpreg. Dette innebærer blant annet:

- å legge til rette for at studentene skal kunne være mer delaktige i forskningsaktiviteter
- utvikle grunnleggende forskningsferdigheter hos studentene (kritisk vurdering, diskusjon, argumentasjon, formidlingsevne),
- utvikle studentenes evne til å vurdere forskningens bidrag til kunnskapsutviklingen

UiO har i mange år arbeidet for en bedre kobling mellom forskning og utdanning. Vi har mange miljøer som bidrar med fremragende forskning og flere store forskningssatsninger over et bredt fagspekter. Dette gir oss et potensiale for forskningsbasert undervisning som ikke har blitt utnyttet godt nok. Å utnytte dette er kostbart, og per i dag gir ikke finansieringsmodellen i seg selv tilstrekkelige insentiver for en slik utnyttelse.

Også i våre samarbeidsrelasjoner med internasjonale partnere er koblingen mellom forskning og utdanning viktig, og fremover skal vi bli enda bedre til å utnytte etablerte forskningsnettverk som en arena til å forankre og utvikle nye utdanningssamarbeid.

Studentaktiv forskning gjennom forskerlinjer/studentstipend er en annen måte å koble forskning og utdanning på. Per i dag finnes det slike ordninger innen medisin, odontologi og psykologi. Forskningsrådet har i sitt innspill til Kvalitetsmeldingen fremmet forslag om å vurdere muligheten for å utvide ordningen med forskerlinje/studentstipend til flere fag. UiO stiller seg positiv til tiltak som kan bidra til rekruttering av yngre forskere til fag som sliter med rekrutteringen, redusere tidsbruken for, og alderen ved, fullføring av doktorgrad og øke andelen gjennomførte doktorgrader. UiO er gjerne med på å pilotere en slik ordning og vil være i dialog med Forskningsrådet om hvordan ordningen kan tilpasses flere fagområder. Det er i denne sammenheng viktig at ordningen legger til rette for institusjonens ønsker for hvordan dette best kan organiseres.

Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2016 slår fast at UiO har det største antallet forretningsidéer og patentsøknader blant norske universiteter, mens Forskningsbarometeret viser at UiO har mest samforfatterskap med næringslivet, målt i antall artikler. Men vi skal bli enda bedre. I UiOs satsing på innovasjon – *UiOs innovasjonsløft* – er forskningsbasert utdanning en bærebjelke. Det er gjennom utdanningene våre vi utdanner mennesker som kan ta i bruk forskningsresultater for å løse nye oppgaver i samfunnet og til å skape innovasjoner som får betydning både globalt og nasjonalt. Vi tilbyr egne emner i entreprenørskap og innovasjon og er i gang med å videreutvikle disse, men arbeidet med å bevisstgjøre studentene om hva i den forskningsbaserte utdanningen deres som gjør læringen deres utviklings- og innovasjonsorientert er vel så viktig.

Et annet aspekt av koblingen mellom forskning og utdanning gjelder behovet for forskning på egen utdanning, helst i samarbeid med fagdidaktiske miljøer. Det er ønskelig med styrking av fagdidaktikk som en del av fakultetenes virksomhet. Dette er nødvendig for å lykkes med å etablere og følge opp/evaluere nye læringsformer (se under).

Departementet bør:

- Etablere insentiver for en større strategisk satsing på forskningsbaserte utdanningsprogrammer
- Knytte utdanningsinsentiver til store forskningssatsninger, for eksempel ERC-bevilgninger og Senter for fremragende forskning (se også under svar til spørsmål 6, 8, 9 og 10).

- UiO skal fokusere på studentenes læring i et trygt læringsmiljø der vi utnytter digitale muligheter

UiO har gjennom flere år lagt vekt på faglig og sosial integrering fra studiestart, og at studentene skal få god oppfølging og tilbakemeldinger underveis i studiene. I tillegg er det høyt prioritert å styrke studentenes læringsutbytte og utdanningenes relevans gjennom mer bruk av nyskapende og studentaktive læringsformer. Digitale verktøy er viktige hjelpemidler i dette arbeidet.

Arbeidet med å forsterke det fysiske, psyko-sosiale og digitale læringsmiljøet for alle studenter ved UiO handler om å integrere studentene i det aktuelle fagmiljøet og i den akademiske kulturen, skape trygge læringsrammer og å gjøre studentene i stand til å delta og bidra i forskningsbasert undervisning. Følgende punkter er viktige i denne sammenhengen:

- studentene skal få muligheter til å utvikle både selvstendighet og evne til samarbeid gjennom et godt sosialt og faglig læringsmiljø.
- det skal være god sammenheng mellom læringsaktiviteter, vurderingsformer og læringsutbytte. Verktøyene som benyttes skal støtte opp om disse sammenhengene

- fleksible undervisningsformer som er kjennetegnet av dialog, aktive studenter og både muntlige, skriftlige og praksisnære arbeidsformer
- alle studenter eksponeres for aktiviteter på tvers av fag og disipliner
- studentene skal være diskuterende, spørrende, kritiske og analytiske i sin tilnærming til fag og teorier
- internasjonalisering og økt integrering av samarbeidet med arbeidslivet og profesjonsfeltene er viktige dimensjoner. Muligheten for å inkorporere praksis i et studieløp skal vurderes – inkludert muligheter for internasjonal praksis der dette er relevant

UiO deltar også i arbeidet med Campusutviklingsprosjektet sammen med de største aktørene i kunnskapssektoren i Oslo, Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus (SiO), Høgskolen i Oslo og Akershus, Handelshøgskolen BI og Oslo kommune. Prosjektet har som formål å bygge «studenthovedstaden Oslo».

UiO har kommet langt når det gjelder IKT i utdanning. Vi ser likevel et stort potensial i å øke vår evne til å utnytte mulighetene som ligger i digitalisering av utdanning. Mye av dette dreier seg om å legge vekt på den delen av digital kompetanse som handler om hvordan teknologi påvirker og preger fagene våre og ikke kun på teknologiske løsninger og verktøy. Vi ser at det er behov for en viss standardisering av digitale løsninger og verktøy dersom vi skal få til flyt av informasjon, kunnskap og kompetanse på tvers av sektorer, institusjoner og også landegrenser. Standardiseringen må imidlertid være på riktig nivå og i riktig form. Nyere forskning viser at datasentrert standardisering kan være veien å gå. Det vil si at det ikke er systemene som standardiseres, men at vi må sørge for å ha et felles standardisert datagrunnlag som kan brukes som byggeklosser i mange ulike systemer og verktøy. Dette gir større fleksibilitet for sluttbrukeren – enten den nå er læreren, studenten, forskeren, støtteapparatet eller arbeidsgiveren. Vi imøteser i denne forbindelse forslagene fra arbeidsgruppen for IKT-strategi og helhetlige løsninger som departementet opprettet høsten 2015.

Det er et stort behov for gode kvalitetsindikatorer, særlig for studentenes læringsprosesser. Her er det behov for å videreutvikle analyseverktøy. Dette arbeidet bør foregå både internt på hver institusjon og institusjonene i mellom. Institusjonene bør for eksempel vurdere å etablere systemer for læringsanalyse som tolker atferdsdata knyttet til læring. Dette kan gi et tilstandsbilde av en student eller studentgruppe og fungere som utgangspunkt for oppfølging. Disse dataene kan også generere nivåtilpassede oppgaver til studenter, en teknologi Center For Educational Measurement (CEMO) ved UiO har eksperimentert mye med.

Kvalitetsutvikling foregår kontinuerlig i klasserommene og forelesningssalene. Det er behov for å se etter tilnærminger i dette arbeidet som kan overføres til institusjonelle eller nasjonale kvalitetsindikatorer, for eksempel gjennom systematisering av den type informasjon den enkelte lærer bruker når han/hun driver med kvalitetsutvikling på eget studieprogram eller emne.

UiO ser at vi kan bli bedre til å utnytte informasjon om studenters læring og studiekvalitet. Eksempler kan være informasjon fra alumninettverk, informasjon fra arbeidsgivere, hvor mange masterkandidater som går videre til ph.d. osv. Ingen indikatorer gir hele sannheten, men de kan likevel gi viktige ledetråder til hvor institusjonene og underviserne bør prioritere innsatsen sin.

Departementet bør:

- Sikre bedre muligheter for institusjonene til å hente ut relevante data som grunnlag for analyser. Datasystemer som enkelt støtter dette er avgjørende. Departementet har her et ansvar for å sikre at

våre nasjonale systemer er gode nok og gir sektoren den informasjonen vi har behov for³. Vår forståelse av dataene og den virkeligheten de beskriver, koblet til bevissthet om det vi ønsker å oppnå og hva dette krever, er avgjørende i vurderingen av hvilket datamateriale som er hensiktsmessig på de ulike nivåene i utdanningssystemet.

- Gi institusjonene og studentene rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå personlige, institusjonelle og nasjonale ambisjoner for utdanningskvalitet. Skal vi lykkes med arbeidet med utdanningskvalitet er dette en forutsetning. Institusjonene må ha rammebetingelser som gjør det mulig å tilby undervisnings- og læringsformer vi vet er de beste for læringen i et gitt fag, selv om disse er mer kostnadskrevenne enn andre læringsformer. Per i dag opplever vi en skjevfordeling mellom utdanninger som på grunn av ressursituasjonen må ta større effektivitetshensyn når de skal velge undervisningsformer (ofte utdanninger innen HumSam-feltet) og utdanninger som finansieres i en høyere kategori og dermed har mulighet til mer dynamiske læringsformer. Gode rammebetingelser innebærer også at studenter som ønsker det må ha mulighet til å være heltidsstudenter. Dette kan for eksempel oppnås ved at studiestøtten økes til et nivå som tilsvarer 1,5 G.

- UiO skal videreutvikle sin kvalitetskultur

UiO har høye ambisjoner for styrking av utdanningskvaliteten og har siden 2011 øremerket over 50 mill. kroner på vårt eget budsjett til varige og midlertidige tiltak innen utdanningsområdet.

UiOs internasjonale ambisjoner fordrer at vi har høye ambisjoner til utdanningene våre og alle som er involvert i å utvikle og gjennomføre utdanning og undervisning. For å kunne stille høyere krav til studentene, må vi stille krav til hverandre som kolleger i fagmiljøene. Skal vi lykkes med å forbedre kvaliteten i utdanningene våre, er vi avhengige av å ha kolleger som bruker både hverandre og studentene aktivt.

I en stor og heterogen organisasjon som UiO kan det imidlertid være en utfordring å få lagt godt til rette for erfaringsdeling og spredning av god praksis. For å få til dette skal vi fremheve normer og verdier vi anser som viktige for å oppnå økt bevissthet og felles ansvar for høy kvalitet i undervisningen. Våre ambisjoner om studiekvalitetsutvikling skal være forankret i ledelsen på alle nivåer i institusjonen. Utdanningsledelse handler derfor særlig om kvalitetsutvikling og tilrettelegging for kollektivt ansvar. Ansvar for studieprogramdesign og drift av studieprogrammer skal være synlig og tydelig på alle nivåer. UiO ønsker å legge til rette for kontinuerlig forbedring av og nytenkning i utdanningene gjennom kompetanseutvikling og faglige dialoger for slik å legge grunnlaget for en tydelig og sterk kvalitetskultur. Pågående tiltak på dette området er for eksempel kompetanseutvikling for utdanningsledere og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultets utdanningsprosjekt kalt InterAct der ansattkultur, læringsmiljø og studieprogrammene er viktige områder⁴.

Kvalitetskultur dreier seg også om å utvikle helhetlige studieprogram med tydelig innhold, klart særpreg og en profil som gir retning for både de som underviser og studentene som skal søke på dem. Det er et stort behov for å se alle aspekter ved et studieprogram i sammenheng og for å få fag og administrasjon til å spille

³ Jf NOKUTs evaluering av UiOs kvalitetssystem i 2013 der det fremheves at datasystemene (både nasjonale og institusjonelle) ikke er gode nok i denne sammenhengen:

http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Kunnskapsbasen/Rapporter/Kvalitetssikringsrapporter/2014/UiO_system_kvalitetssikring_2014.pdf

⁴ Se henholdsvis <https://www.uio.no/for-ansatte/kompetanse/lederutvikling/> og <http://www.mn.uio.no/om/organisasjon/adm/prosjekter/interact/utdanning/> for mer informasjon

sammen om «utdanningsdriften». Per i dag foregår det mye parallelarbeid. For eksempel gir kvalitetssystemene, det eksterne sensorsystemet, opptak og administrativ oppfølging av studentene ulike biter av det helhetlige bildet vi ønsker. Dette handler også om å koble sammen den til dels fragmenterte informasjonen om studieprogram og utdanningskvalitet og å involvere dem som har studieprogramansvar. Ved UiO har vi generelt behov for mer *samlet* informasjon – ikke *mer* informasjon. Vi ser vi har et potensial i å sikre at koblingene gjenspeiles i de formelle dokumentene vi har om utdanningskvalitet; fra overordnede strategier og prinsipper, gjennom læringsutbyttebeskrivelser og i det sykliske kvalitetsarbeidet.

Fra første studieår skal studentene inngå i en kultur der det legges vekt på tilbakemeldinger fra lærere og medstudenter, der studentene får trening i samarbeidsferdigheter på tvers av faggrenser og kulturer og der det er aktiviteter knyttet til studieteknikk, akademisk lesing og skriving og hva det vil si å være en del av en forskningsintensiv og internasjonalt orientert utdanningsinstitusjon. Målet er å stimulere studentene til utveksling og internasjonalt samarbeid tidlig i studieløpet.

UiO ønsker å inkludere studentene i en helhetlig tenkning om utvikling av studieprogram. Dette er et viktig tiltak for å gi studentene mulighet til å påvirke sin egen studiesituasjon og for å bygge felles forståelse mellom ansatte og studenter. Noe som igjen gir et godt grunnlag for integrering i det akademiske fellesskapet og dermed også for fremtidig videreutvikling av kvalitetskulturen.

3b) Hvordan kan UiO fremme kvalitet gjennom tettere allianser med utenlandske miljøer og integrere utdanning bedre i det internasjonale samarbeidet?

Samarbeid med fremragende fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt er en forutsetning for å nå målet om høyere kvalitet i forskning og utdanning, samt å få flere norske fagmiljøer i verdensklasse.

SAB- rapporten, jf. over, fremhevet særlig mulighetene som kan ligge i et sterkere samspill mellom sterke nordiske fagmiljøer. Dette vil være et prioritert område for UiO å videreutvikle i årene fremover.

For å styrke og konsentrere internasjonaliseringen og mobiliteten ønsker UiO også å satse på utvalgte baser, «hubs». UiO har blant annet tatt initiativet til å bygge opp et eget senter i tilknytning til UC Berkeley, i samarbeid med andre norske universiteter samt Forskningsrådet. I Russland konsentrerer UiO satsingen rundt Universitetssenteret i St. Petersburg - også et fellesprosjekt med andre universiteter.

UiO kan i enda større grad koble utveksling og utdanning mer generelt med internasjonale forskningsnettverk. Vi ønsker å benytte internasjonalisering mer strategisk, også for studentene våre – for eksempel gjennom arbeidet med bachelor-/masteroppgaver. Flere vitenskapelig ansatte bør bruke ordninger for lærerutveksling og UiO arbeider med å gjøre prosessene rundt dette så fleksible som mulig. UiO vil også arbeide enda mer med fellesgrader eller andre samarbeidsformer sammen med utvalgte universiteter.

Det har lenge pågått et arbeid for å fremme samarbeid mellom ulike institusjoner i UH-sektoren i Norge. Dette arbeidet har vært drevet frem gjennom blant annet SAK-midler og strukturreformen. UiO har som ambisjon å bygge sterkere internasjonale allianser med fremragende miljøer og institusjoner. Blant annet ønsker vi tettere internasjonalt samarbeid knyttet til vår store livsvitenskapssatsing, men er også i dialog med velrennomerte internasjonale institusjoner om forsterket samarbeid på andre områder. UiO savner imidlertid en satsing på samarbeid som går ut over landets grenser da vi betrakter dette som en sikker vei

mot økt kvalitet. En egen ordning for å stimulere norske institusjoner til ytterligere internasjonale partnerskap av et visst omfang bør komme på plass.

UiO har nylig etablert et nytt, europeisk universitetsnettverk – *The Guild of European Research Intensive Universities* – sammen med universitetene i Bologna, Glasgow, Göttingen, Groningen, Krakow (Jagiellonian), Tübingen, Uppsala, og Warwick. Andre medlemmer vil tas opp før nettverket formelt lanseres til høsten. Vi har stor tro på at dette nettverket også vil gi oss et løft også innenfor utdanningsområdet.

UiO ønsker å presisere at internasjonaliseringsarbeid på utdanningsfeltet er langt mer enn inn- og utveksling av studenter. Internasjonal kompetanse kan også oppnås gjennom et internasjonalt studiemiljø der internasjonalt perspektiver er integrert i pensum, i metodikk og i selve forskningsbaseringen av utdanningen.

Departementet bør:

- Etablere en ny ordning for å stimulere norske institusjoner til ytterligere internasjonale partnerskap

4) Hva er UiOs viktigste strategiske grep for å sikre god relevans og en fremtidsrettet høyere utdanning som forbereder studentene på et arbeidsliv i kontinuerlig omstilling?

Som et bredt forskningsuniversitet skal vi både sikre rekruttering til forskning og utdanne en stor mengde kandidater til et bredt spekter av jobber og profesjoner. Bredden i utdanningsoppdraget er derfor også en del av vårt særpreg. Profesjonsutdanningene våre utdanner kandidater til spesifikke roller i arbeidslivet, men svært mange utdanninger ender ikke opp med en konkret yrkestittel. Dybdekunnskap, nysgjerrighetsdrevne arbeidsformer, vitenskapelige metoder, kritisk evne, profesjonsetisk forankring, formidlingsferdigheter og evne til å påvirke fagutviklingen er det viktigste vi kan tilby kandidatene våre. Samtidig skal ikke noe av dette foregå i et vakuum – vi er avhengige av relasjoner til hverandre på tvers av faggrenser og til arbeidslivet i både Norge og internasjonalt. UiOs skal tilby utdanning som gir relevant kompetanse også utover de behovene som er tydelige her og nå.

UiO har høye ambisjoner for faglighet, og det skal vi fortsette med, men vi ønsker også å bli bedre på å vise både studentene våre og arbeidsgiverne hvordan vår faglige styrke er relevant. Dette handler både om hvordan vår forskning er relevant for dagens og fremtidens samfunn og hvordan vi utvikler kunnskapsbaserte praksiser f.eks i profesjonsutdanningene våre.

I tråd med UiOs strategi 2020 ser vi behov for å heve ambisjonsnivået for den generelle kompetansen og de ferdigheter som handler om å forstå hvordan man skal anvende tilegnede kunnskaper og ferdigheter på en måte som fremmer samfunnsbevissthet, demokrati og vitenskapen⁵.

UiO skal ikke lage skreddersydde utdanninger for næringslivet, men utvikling av programporteføljen bør skje i samråd med arbeidslivet. Det er behov for å styrke arbeidslivstilknytningen gjennom hele studieløpet og for alle studieprogrammer. Studentene etterspør også mer praksis og/eller fag hvor de får prøve seg i et arbeid eller være i kontakt med et arbeidsliv som er relevant for deres utdanning.

Det er viktig at samspillet med arbeidslivet rammes inn av og kobles på de læringsformene vi velger å benytte og at utdanningene følger den teknologiske utviklingen. Dette fordrer blant annet realistiske

⁵ Slike ferdigheter inkluderer kritisk tenkning, etisk refleksjon samarbeidsevne, prosjektstyring, problemløsning i en digital verden, skriveferdigheter og kommunikasjon, osv.

planleggingsprosesser for bygg og rom som tar innover seg fremtidens (og nåtidens) arbeidsformer. Det handler ikke nødvendigvis kun om teknologi, men også om fleksibel innredning som kan tilpasses ulike arbeids- og læringsformer. Dette fordrer i tillegg til investeringer i teknologisk utstyr også vedlikehold av dette og opplæring av vitenskapelig personale i bruk⁶.

Digital kompetanse er et sammensatt begrep. Det vi i hverdagen ofte tenker på som digital kompetanse i form av ferdigheter i å bruke ulike verktøy og programvare, er kun en liten del av hva som ligger i dette begrepet. Den største delen av digital kompetanse dreier seg om overordnet samfunnsforståelse for betydningen av teknologi og hvordan teknologisk utvikling preger og endrer samfunnet vårt. I tillegg er det å i UH-sektoren er ikke teknologi kun et hjelpemiddel for utdanningen. Den er med på å endre læringsprosesser, undervisningsformer og påvirker også fagutviklingen i de ulike fagene. Skal vi lykkes med kravet i *Meld. St 18 (2014-2015)* om at sterkere digitalisering skal gi klare kvalitetsgevinster i høyere utdanning, så må både lærere og studenter få mulighet til å utvikle helhetlig digital kompetanse.

Det norske arbeidslivet er i stadig endring og utvikling, og UiO er opptatt av å utdanne kandidater som kan tilpasse seg morgendagens arbeidsliv. Det er viktig å etablere gode og varige samarbeidsarenaer mellom arbeids- og næringslivet og academia. Ulike måter å organisere slike arenaer må utvikles og prøves ut over tid. Arenaer må etableres på riktig nivå, slik at samarbeidet oppleves relevant for alle parter samt at veien til reell påvirkning er kort.

UiO anser at det å kunne anvende et fag i en større sammenheng og det å være kritisk og spørrende – solid fundert på verdier og en grunnmur av akademisk dybde – vil være etterspurte kompetanser i fremtidens samfunn.

Det er globale trender som går mot ønsket om at høyere utdanning skal gi økt umiddelbar anvendelighet. Dette kan gi grunn til bekymring i et lengre perspektiv. UiO anser det som en del av sin rolle også å verne om de verdier som gir kompetanse utover de behovene som er tydelige her og nå. Disiplinfagene – som i store deler av verden kan oppleves å være under press – er således viktige å hegne om.

Et universitet har et helhetlig danningsansvar som favner videre enn kun det å tilpasse utdanninger etter arbeidslivets behov. Det handler også om å utdanne profesjonsutøvere og ledere som evner å se nye muligheter for å sikre demokratiske prosesser i stadig mer globaliserte og pluralistiske samfunn. Mer konkret handler det om å utfordre studentene på deres etiske og sosiale ansvar innenfor en faglig-vitenskapelig ramme. Hensikten er at våre studenter utvikler evnen til å anvende faglig kompetanse til det beste for de bredere samfunnsbehov.

Departementet bør:

- Være tydelig på at dimensjonering av utdanningskapasitet og utdanningskvalitet handler om noe langt mer enn umiddelbar anvendelighet
- Legge til rette for etablering av gode og varige samarbeidsarenaer med arbeids- og næringslivet, og vurdere ulike former for insentiver for slikt samarbeid – både for utdanningsinstitusjonene og nærings-/arbeidslivet.

⁶ Prosjekt Digital eksamen er et godt eksempel på et stort digitaliseringsprosjekt som også er et stort endringsprosjekt som omfatter hele UiO; studenter, lærere, infrastruktur, teknologi osv. Se: <http://www.uio.no/for-ansatte/arbeidstotte/prosjekter/digital-eksamen/>

5) Hva er deres viktigste tiltak for å øke gjennomføring og redusere frafallet i høyere utdanning, tatt i betraktning en stadig mer sammensatt studentgruppe?

UiOs årsplaner har de siste årene lagt vekt på studentenes læringsmiljø og tiltak for å redusere uønsket frafall og bedre gjennomstrømmingen. SAB-rapporten problematiserte også dette området og rådet UiO til å vie temaet stor oppmerksomhet og få på plass data og statistikk som kan støtte opp om arbeidet. UiO arbeider med å skaffe oss mer systematisk informasjon om temaet. Flere fakulteter har foretatt egne analyser (blant annet Det humanistiske og medisinske fakultet), og UiO har også utviklet et datasett for å følge enkeltstudenters studieførløp over tid. Flere fakulteter er i forberedende faser med samme type arbeid.

2016 er arbeids- og læringsmiljøåret ved UiO og ambisjonene for året er å

- sette lærings- og arbeidsmiljø høyt på agendaen i alle deler av organisasjonen
- øke bevisstheten om hva et godt lærings- og arbeidsmiljø betyr for prestasjoner og resultater for studenter og ansatte

Frafall er et komplekst saksområde, og årsakene er ofte svært sammensatte. Bevissthet om hva frafall er for oss er viktig. Dersom vi er opptatt av dannelsesperspektivet og at det er greit å prøve og feile, må vi åpne for noe frafall. Det er derfor behov for å arbeide frem gode indikatorer for frafall og gjennomføring. Det vil ha stor betydning for oss om vi kan få frem mer differensierte oversikter over frafall i sektoren som helhet, noe som vil kunne gi et felles kunnskapsgrunnlag for fremtidige tiltak.

Intern mobilitet både på UiO og mellom institusjoner er i utgangspunktet ikke et samfunnsøkonomisk problem og bør derfor ikke være et problem for UiO heller. Det er for eksempel fordeler ved den norske modellen der den enkelte student gis mulighet for å justere sine utdanningsvalg uten altfor omstendelige prosesser. Innen perspektivet av livslang læring gir denne ordningen stor fleksibilitet og mange muligheter for studentene. Frafall tidlig i et studieløp trenger ikke være en indikator på dårlig studiekvalitet, men heller et tegn på endret studieønske eller livssituasjon for studenten. Frafall senere i studieløpet kan derimot være en indikator på dårlig studiekvalitet.

UiOs viktigste tiltak for økt gjennomføring fremover vil være å integrere våre studenter enda tettere i det akademiske miljøet og i den vitenskapelige tenkemåten. I årsplanen for perioden 2016-18 er førsteårsstudentene og tiltak for å involvere også førsteårsstudentene i forskningsorienterte arbeidsmåter, samt integrere faglige og sosiale samhandlingsformer vektlagt.

Dersom UiO skal nå sine mål om å integrere studenter i det akademiske miljøet allerede fra studiestart, er det behov for arenaer og rom der både studenter og ansatte kan resonnerer og jobbe sammen. Det er også fornuftig å satse mer på «peer learning» aktiviteter. Disse er både ressursbesparende, sosialt integrerende og skaper læring, men forutsetter at studentene er trent i slike læringsformer. Dette krever en systematikk allerede tidlig i studieløpet og at vi tenker helhetlig om studentenes utvikling allerede fra første semester på BA-nivå. Dette er en prioritert oppgave for UiO.

I sin rapport påpekte SAB at manglende fleksibilitet i studieprogramstrukturen begrenset studentenes interne mobilitet og bidro til frafallsstatistikken. Hvordan vi organiserer oss påvirker hvordan vi ser på frafall. Bevisst differensiering av studietilbudet, det at vi er bevisste på hva som er til for hva/hvem, er derfor viktig.

Dette innebærer også tydelig og riktig profilering av studietilbud og forventninger⁷. UiO er i gang også med dette arbeidet.

Tydeliggjøring av innhold handler også om kravene til studentene underveis i et semester – ikke bare til eksamen. I dette bildet blir arbeidet med formative vurderingsformer sentralt. Det er behov for aktiviteter som virker integrerende for studentene i fagmiljøet.

Departementet bør:

- Koordinere en nasjonal utveksling av informasjon om studenters mobilitet på tvers av institusjonene, for på denne måten å utvikle et felles, nasjonalt kunnskapsgrunnlag.

6a) Hvilke tiltak bruker institusjonen for å styrke undervisningskompetansen til deres ansatte?

UiO ved Faglig enhet for universitetspedagogikk (FUP) holder kurs som blant annet gir deltakerne pedagogisk basiskompetanse og tilbyr støtte til ulike utviklingsprosjekter ved fakulteter og enheter. Høsten 2016 lanserer FUP nettkurs i universitetspedagogisk basiskompetanse. Dette tilbudet vil også etter hvert bli tilgjengelig for andre læresteder i Norge og vil være en kunnskapsressurs som inneholder store deler av det som i dag inngår i pedagogisk basiskompetanse. Dette vil bety at FUP (og UiO) kan utnytte den totale ressursmengden mer fleksibelt og supplerende, og håpet er at dette tiltaket kan styrke kapasiteten på opplæringsiden. FUP har også eget kurs i basiskompetanse universitetspedagogikk rettet mot midlertidig ansatte.

Som et ledd i arbeidet med oppfølgingen av SAB-rapporten arbeider nå UiO med å utvikle ideer om hvordan vi bedre kan koordinere ulike støtteressurser for utdanningsvirksomheten og skape flere arenaer for erfaringsutveksling og kunnskapsdeling for undervisning. I tillegg skal disse aktivitetene være faglig ledet og forankret. Målet er å skape bedre helhet og kobling mellom faglige, teknologiske og administrative kompetanser i støtteapparatet, samt gjøre disse ressursene mer tilgjengelige for underviserne. Pedagogisk utvikling må sees i sammenheng med fagets/programmets behov og må derfor forankres lokalt, men suppleres med relevant og koordinert støtte og inspirasjon fra fellesskapet og dedikerte støtteenheter. Universitetsstyret ved UiO har f.eks fattet vedtak om å se på mulighetene for å opprette et akademi for fremragende utdanning ved UiO. I tillegg er det ønskelig med nasjonale arenaer som kan stimulere til kreativitet og utvikling av utdanning (se også avsnitt nedenfor om insentiver og behov for nasjonale virkemidler).

I tillegg til tilbud i basiskompetanse er det behov for et mer syklisk opplegg for pedagogisk oppfølging og utvikling. Denne type personaloppfølging og -utvikling må gjelde alle ansatte, ikke bare de som frivillig oppsøker kompetanseutviklingstilbud. Også stipendiater og andre midlertidig ansatte som underviser bør stilles krav til og ha mulighet for å gjennomføre kursing i pedagogisk basiskompetanse. Videre er det ønskelig at alle som er i en undervisningssituasjon skal gjennom pedagogisk kursing, det være seg studentassistenter, gruppeledere og seminarledere. Dette vil kreve utvikling av flere fleksible tilbud (som f.eks. nettkursene nevnt over) som også kan ta unna større volum av deltakere.

⁷ Aspekter her er blant annet navnetilsetting (hva vi kaller studietilbudet), opptakskrav, anbefalte forkunnskapskrav, tydeliggjøring av innhold (inkl. undervisningsmetoder), og å gi en helhetlig kontekst for studietilbudet fra bachelor til master og til arbeidslivet.

6b) Hvordan kan utdanning vektlegges tydeligere ved rekruttering og i meritteringen av fagpersonalet?

Det er utvilsomt behov for flere undervisningsmessige «gulrøtter» i det akademiske karriereløpet. Undervisningspriser og festtaler er ikke nok, innsats for utdanningsutvikling må belønnes tydeligere. Det er også utnyttet potensiale i tilsettingsprosessene for å la prøveforelesning og dokumentert erfaring med utdanningsutvikling og undervisning telle ved rangering av søkere.

Opprykksregelverket fungerer som en effektiv gulrot i det akademiske systemet. Dette er et område der utdanningskompetanse burde telle langt mer enn det som praktiseres nå. Det er nå gitt mulighet for fristilling fra det nasjonale regelverket for opprykk, og denne muligheten bør utnyttes godt. Dette er et område der det kan være behov for et nasjonalt rammeverk - f.eks. for merittering av undervisning. UiO har med stor interesse lest rapporten «Innsats for kvalitet» skrevet av en felles arbeidsgruppe opprettet av NTNU og UiT, og ønsker å gi sin generelle støtte til flere av tiltakene som foreslås her. UiO vil følge NTNU og UiT sin forsøksperiode med en ordning for merittering av undervisning med stor interesse, og imøteser departementets oppfølging av dette. UiO er også positiv til i forslaget om såkalte «pedagogiske mapper» som kan brukes som dokumentasjonsform ved søknad på stillinger, ved opprykksøknader og ved søknad om å få merittert undervisningskompetanse⁸.

UiO vil vurdere om det bør settes av tid og gis uttelling for oppdatering og kompetanseutvikling utover det som kreves av basiskompetanse. Dette kan for eksempel gjelde aktiviteter som ulike kurs og utviklingsprogram, det å utvikle nye undervisningsopplegg eller studieprogram osv. Tiltak som vil vurderes er «undervisningstermin» på linje med forskningstermin og/eller dedikerte utviklingsperioder (uten forsknings- og undervisningsplikt) som skal brukes til faglig oppdatering og utvikling.

Det ligger sterke signaleffekter i ordningene med frikjøp fra undervisning ved tildeling av eksterne forskningsmidler. Det finnes eksempler (bl.a. i Danmark) på at det ikke gis frikjøp fra undervisning ved slike forskningsmiddeltildelinger. Koblingen mellom forskning og utdanning burde komme tydeligere frem i disse sammenhengene også. Vi bør unngå fokus på frikjøp og heller vektlegge mulighetene for forsknings- OG undervisningstilbudet i finansieringen.

Det er også viktig at rekrutteringsstillingene i academia gjenspeiler det delte oppdraget i de faste vitenskapelige stillingene og at det gis muligheter også for opplæring i undervisning og kvalitetsutvikling i 4-årige ph.d.-løp og i post-doc.stillinger.

Departementet bør:

- Legge sterkere trykk på den fagdidaktiske og pedagogiske utviklingen ved å gi føringer om krav til syklisk og strukturert pedagogisk oppdatering/utvikling.
- Bistå med nasjonal samordning knyttet til merittering av undervisning for å sikre kvalitet og mobilitet på tvers av utdanningsinstitusjonene.
- Unngå fokuset på frikjøp fra undervisning og heller vektlegge mulighetene for forsknings- OG undervisningstilbudet i ulike finansieringsordninger (se også under svar til spørsmål 8, 9 og 10).

⁸ Se også rapporten «Innsats for kvalitet. Forslag til et meritteringssystem for undervisning ved

NTNU og UiT Norges arktiske universitet»:

<https://www.ntnu.no/documents/1263030840/1268058549/Innsats+for+kvalitet+-+Forslag+til+et+meritteringssystem+for+undervisning+ved+NTNU+og+UiT+Norges+arktiske+universitet.pdf/aadea128-638f-4e2f-8516-5a2ffa54b87a>

7) *Eksempler på utdanningstilbud eller utdanningsopplegg ved UiO med særlig god kvalitet eller gode resultater (faglig innhold, organisering, tverrfaglighet, innovasjon evaluering/vurdering etc.), eller eksempler på studietilbud hvor det ble avdekket sviktende kvalitet, men hvor man har lyktes med å løfte kvaliteten.*

Det humanistiske fakultet:

1. Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN) har to ganger arrangert skrivekvelder rettet mot nye bachelorstudenter. Kveldene finner sted tidlig i første semester og er knyttet til innlevering av kvalifiseringsoppgaven for å gi god skriveopplæring helt fra begynnelsen av studiet. Studentene som deltok fikk praktiske tips om akademisk skriving og tilbakemelding på egne tekster. 70 studenter fikk møte fagpersoner med spesialkompetanse innen både språk og litteratur.
2. Bachelorstudentene på kurset NOR1300 fikk høsten 2013 tilbud om en faglig fundert «Oslo-dag». 40 studenter benyttet seg av tilbudet som både kombinerte faglig relevans med å bli kjent med faglærere og medstudenter. Tema for dagen var «Jødene og Norge, antisemittisme». Programmet åpnet med to foredrag og omvisning på Holocaust-senteret. Etter lunsj var det omvisning i Oslo Rådhus. Kvelden ble avsluttet med den mye omtalte teaterforestillingen «Klassen vår» på Nationalteatret.
3. Institutt for medier og kommunikasjon (IMK) har de siste årene tilbudt sine studenter å «skygge» medievitere på jobb. Studentene kobles en til en med tidligere studenter og følger dem gjennom en vanlig arbeidsdag. Ordningen krever lite ekstra administrasjon, og er et populært lavterskeltilbud som gir studentene et realistisk innblikk i hvordan deres kommende arbeidshverdag kan se ut. Et besøk i arbeidslivet gir inspirasjon og motivasjon til studiene og kobler teori og praksis på en enkel måte.
4. Alle de nye studentene på det forsterkede masterprogrammet ved IMK, Nordic media, var i oktober 2015 på studietur til København. Studentene ble fulgt tett opp faglig oppfølging av to lektorer fra IMK og Anne Jerslev, Københavns Universitet (professor II ved IMK). Studieturen bidro både til faglig-sosial integrering av de nye masterstudentene og som inspirasjon til senere utveksling og internasjonalisering.
5. Institutt for musikkvitenskap (IMV) gjennomførte i 2015 en omfattende revisjon av studieordningen på bachelorstudiet i musikkvitenskap. Blant de nye elementene er økt vektlegging av samspill. De nye bachelorstudentene settes sammen i grupper og får prøvd seg i ulike musikalske sjangre. En annen positiv effekt er igjen faglig-sosial integrering helt fra studiestart.
6. IMV har også benyttet bachelorreformen til å ta i bruk diverse digitale pedagogiske verktøy (interaktive oversikter, nettbaserte spillelister og flervalgsoppgaver). Instituttet har også vært spesielt ivrig i å ta i bruk digital eksamen, blant annet for å kunne bruke musikkseksempler på en moderne og effektiv måte. De første digitale skoleeksamener med flervalgsoppgaver ble gjennomført høsten 2015 uten tekniske problemer og med fornøyde studenter.
7. Undervisningsledelsen ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk (IKOS) utarbeidet høsten 2015 en prosjektplan for et prosjekt med vektlegging av utvikling av læringsmiljø og studiekvalitet. Planen har en tidsramme 2016-2018 og er basert på fem hovedsatsningsområder:
 - a. Mottak og oppfølging av førsteårsstudenten
 - b. Utvikling og oppfølging av master: rekruttering og mentorordning
 - c. Tilrettelegging for mobilitet for både studenter og vitenskapelig ansatte
 - d. Piloter for læringsassistanse (for eksempel studentledete kollokvier)
 - e. Arbeidslivsrelevans: karriereseminarer, career:Asia, avtagerpaneler, m.m.

Hovedmålet med prosjektet er å skape et godt læringsmiljø for alle, basert på en delingskultur og strategier for samhandling som en forutsetning for god studiekvalitet. «Prosjekt læringsmiljø» viser hvordan et institutt kan ta et helhetlig grep for å bedre det samlede læringsmiljøet for en stor og mangefasettert studentgruppe.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet:

8. Computing in Science Education (CSE) er en tverrfaglig satsing ved MN-fakultetet, der beregninger vha. datamaskin («computing») benyttes som et naturlig verktøy for alle realfags-, teknologi og matematikkstudenter fra første semester av bachelorgraden. Fakultetsstyret vedtok i 2013 at satsingen skal gjelde i bredden av fakultetets bachelorprogramportefølje, og bygges opp til å bli en «merkevare» for fakultetets utdanning. CSE ble spesielt fremhevet som en positiv, kvalitetsfremmende satsing i NOKUTs evaluering av UiOs kvalitetssikringssystem for utdanningen i 2014 (http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Kunnskapsbasen/Rapporter/Kvalitetssikringsrapporter/2014/UiO_system_kvalitetssikring_2014.pdf). Via satsingen får studenter mulighet til å delta i toppforskningsprosjekter tidlig i studieløpet, noe som bla. har resultert i publisering i internasjonalt topptidsskrift (<http://www.mn.uio.no/fysikk/om/aktuelt/aktuelle-saker/2014/grand-challenge.html>). CSE-satsingen har mottatt diverse priser, bla. UiOs læringsmiljøpris (2000, 2011, 2012, 2015), NOKUTs utdanningskvalitetspris (2012) Thons undervisningspris (2015 og 2016) og stimuleringsmidler fra Norgesuniversitetet (2009) og KD (2007 og 2011). Artikkelen «Integrasjon av beregninger i fysikkundervisningen» ble kåret til UniPeds beste artikkel i 2015 (https://www.idunn.no/uniped/2015/04/integrasjon_av_beregninger_ifysikkundervisningen). CSE-satsingen danner grunnlag for en av UiOs SFU-søknader til NOKUT i 2016. Mer informasjon: <http://www.mn.uio.no/om/samarbeid/undervisningssamarbeid/cse/index.html>
9. Veiledningsmodellen Forberedende Veiledning (ForVei) ved Det matematisk naturvitenskapelige fakultet har fått svært gode tilbakemeldinger fra studentene. ForVei er et tilbud om en personlig, forberedende veiledningstime for nye studenter. Her får studentene mulighet til å dele og bearbeide positive og negative erfaringer de har som studenter, og få tips og råd om studieteknikk, tidsplanlegging og mestring av studenttilværelsen. Mer informasjon: <http://www.mn.uio.no/studier/forvei/>

Det medisinske fakultet:

10. Ved det medisinske fakultet har det i flere år pågått målrettet arbeid med digitale undervisnings- og eksamensformer innen medisinutdanningen. Som et ledd i dette er det blant annet utviklet flere e-læringsprogrammer som brukes som hjelpemiddel inn mot den ordinære undervisningen. Arbeidet er ledet av professor Per Grøttum som i 2016 mottok Olav Thon stiftelsens pris for fremragende utdanning.

Det juridiske fakultet:

11. Jusstudiet har tradisjonelt vært basert på innlæring av juridisk metode og "lovkyndighet", dvs. kunnskap om og forståelse av rettsregler på ulike områder. De praktiske ferdighetene, dvs. formidling av juridisk kompetanse skriftlig og muntlig, men også evnen til å argumentere juridisk på nasjonale og internasjonale arenaer som domstoler, nemnder, forvaltningsorganer har i liten utstrekning vært en del av den juridiske profesjonsutdanningen. I senere tid har det imidlertid vært en utvikling der fakultets studenter har utmerket seg ved internasjonale prosedyrekonkurranser, som Telders internasjonale prosedyrekonkurranse i folkerett. Kombinasjonen av ferdighetstrening

og innlæring av jusen gjennom slike rollespillaktiviteter representerer en trend innenfor jussutdanningen som fakultetet søker å videreutvikle, bl.a. ved å integrere prosedyrekonkurranser, forhandlingsspill og alternativ tvisteløsning i undervisningen. Denne tilnærmingen bygger også broer mellom fakultetets studieprogrammer og aktørene i det praktiske rettslivet, dvs. advokatkontorer, forvaltning og domstoler.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet:

12. Det samfunnsvitenskapelige fakultet har fra 2015 vært UiOs pilot for bruk av systemet *Inspira* til digitale eksamensformer. Høsten 2015 tilbød vi digital skoleeksamen i 7 emner for til sammen 500 kandidater. Våren 2016 tilbys ca 20% av fakultetets eksamener digitalt, og for høsten 2016 ser det ut til at 40% av eksamenene våre blir digitale. Dette er et stort endringsprosjekt på fakultetet, som har vært basert på et konstruktivt og godt samarbeid mellom vitenskapelig og administrativt ansatte og studentene. De involverte kommer med gode tilbakemeldinger.
13. Institutt for statsvitenskap har i flere år fått tilbakemeldinger fra studentene om at seminarundervisningen på bachelorprogrammet i statsvitenskap er for dårlig. I 2014/2015 gjennomførte instituttet en bachelorreform som innebærer at studentene får flere fordypningsemner å velge mellom på 2000-nivå. Alle fordypningsemner på 2000-nivå vil kunne inngå som en del av opptaksgrunnlaget til master, i motsetning til tidligere. Alle fordypningsemner har fått seminargrupper, og det er økt vektlegging av skriveopplæring, særlig på innføringsemnet STV1000. Det har også blitt innført mer forberedende undervisning før bacheloroppgaveemnet, samt flere møtepunkter mellom seminarledere og emneansvarlige. Hovedhensikten med seminarene er skrivetrening. Læringsmålene for 2000-emnene er revidert slik at de er tettere knyttet til seminarundervisningen:
 - a. Generelle tilbakemeldinger på at studentene får mer ut av seminarundervisningen nå enn tidligere, de stiller bedre forberedt og det forventes mer av dem.
 - b. Undervisningsopplegget i seminarene gir en bedre læringskurve som har ført til at kvaliteten på det studentene leverer inn har økt.
 - c. Bedre opplæring og strukturert oppfølging av seminarlederne gjennom hele semesteret skaper trygge og flinke seminarledere. Gode arenaer for erfaringsutveksling dem i mellom underveis er kanskje det vi ser har bidratt mest til økt kvalitet i seminarundervisningen.

Det utdanningsvitenskapelige fakultet

14. På masterprogrammet i pedagogikk har 3 av 4 studieretninger obligatorisk praksis. Dette gjelder også for studier som ikke har et klart avgrenset praksisfelt slik som andre av UVs program. Studentene har praksis i ulike typer offentlige og private virksomheter og på de fleste praksisstedene møter de tidligere pedagogikkstudenter som praksisveiledere. Målet med praksis er blant annet at studentene skal se sine teoretiske studier i lys av praktisk erfaring og få innsikt i hvordan studiene er relevante for ulike oppgaver i arbeidslivet. Studentene er svært positive til praksiserfaringene. Særlig for unge studenter er det verdifullt å få innblikk i hvordan ulike arbeidsplasser fungerer og hva slags oppgaver som de kan møte etter endt studie. Mange knytter kontakter som kan lette overgangen til jobb etter studiene. Det er også vanlig at praksisperiodene blir fremhevet på CV.

8) Hva mener UiO er de viktigste utfordringene nasjonalt for å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning?

- Incentiver

Mangelen på incentiver for undervisning og utdanningsutvikling er en viktig nasjonal utfordring. I kombinasjon med sterke og tydelige individuelle og institusjonelle incentiver for forskning bidrar dette til en uheldig vridning i favør av forskning. UiO anser det som svært viktig at virkemiddelapparatet også gjenspeiler koblingen mellom forskning og utdanning. I tillegg oppfordrer vi departementet til å få på plass incentiver og ordninger som stimulerer vitenskapelig ansatte til å bruke tid og krefter på utdanningsutvikling. Disse incentivene bør også ha teknologiske elementer. Siden utdanning i enda større grad enn forskning er et kollektivt prosjekt, er incentiver som belønner fagmiljøers utviklingsarbeid innen utdanning særlig viktig å få etablert.

- Opplevd press på autonomien

Skal universitetene lykkes med sitt kvalitetsarbeid, krever dette handlingsrom til faglige endringer og trygghet til å eksperimentere med for eksempel undervisningsopplegg. Eventuelle krav, føringer eller indikatorer kan ikke utformes slik at institusjonene opplever det å prøve ut nye metoder eller praksiser som en risiko for akkrediteringen sin. Institusjonell og akademisk autonomi sikrer et slikt handlingsrom.

Sektoren er svært mangfoldig både når det gjelder størrelse og ambisjonsnivå, og de samme løsningene vil ikke passe for alle. Feltet er allerede regulert både gjennom internasjonale føringer, nasjonale føringer og regelverk og institusjonelle regler og prosedyrer. I tillegg merker vi oss at NOKUTs rolle vrir seg fra systemrevisjon til å vektlegge «institusjonenes samlede kvalitetsarbeid». Det er fint at NOKUT bidrar i kvalitetsutviklingsarbeidet, men det blir feil dersom NOKUT setter rammene for den faglige kvalitetsutviklingen.

9 og 10) UiOs synspunkter på hvordan departementets styring og virkemidler kan utvikles for å stimulere til kvalitet. Inkludert behov for justeringer i nasjonale rammevilkår, lover eller forskrifter for å legge bedre til rette for kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Virkemiddelapparatet og incentiver

- Koblingen mellom forskning og utdanning må være tydelig i finansierings- og eksellensordninger, og den bør være en forutsetning for støtte. Departementet bør gjennomgå virkemiddelapparatet med dette for øye. Forskningsrådets virkemiddelapparat bør gjenspeile ønsket om en sterkere kobling mellom fremragende forskning og utdanning, og forskningsprogrammene bør inneholde en tydelig utdanningskomponent som det også følger ressurser med. Fokuset på frikjøp fra undervisning bør unngås og mulighetene for forsknings- OG undervisningstilbudet i finansieringen bør heller vektlegges. De eksisterende virkemidlene på utdanningsiden fremstår som små og gir forholdsvis lite uttelling sammenlignet med de som finnes for forskning. (Eksempler: Norgesuniversitetet utlyste i fjor 12,5 millioner til prosjekter innen digital læring. NOKUT utlyser sentre for fremragende utdanning som får 4-8 millioner årlig i inntil fem år, med mulighet for forlengelse i fem år). Departementet bør styrke SFU-ordningen og etablere en prøveordning med etablering av Sentre for fremragende forskning og utdanning (SFFU).

- Det er i mindre grad tradisjon for konkurransebasert tildeling av midler til utdanning, sammenlignet med ordningene som gjelder for forskning. Departementet bør ta initiativ til en samordning av KDs og de andre aktørenes finansielle virkemidler for å kunne skape større tyngde i slike tildelinger. Incentiver som belønner fagmiljøers utviklingsarbeid innen utdanning er særlig viktig å få etablert.
- Utdanningsinstitusjonene og studentene trenger rammebetingelser som gir mulighet til å gjennomføre de aktiviteter og oppnå de ambisjonene vi har for utdanningskvalitet. Departementet bør gjennomgå kostnadskategori-fastsettingen av ulike studieplasser, og øke studentenes studiestøtte til et nivå som tilsvarer 1,5 G.
- Departementet bør etablere incentiver for en større strategisk satsing på forskningsbaserte utdanningsprogrammer.
- Departementet bør ta ansvar for en nasjonal koordinering av arbeidet med frafall og tilrettelegging for utveksling av data og informasjon som støtter dette arbeidet på tvers av utdanningsinstitusjonene. Dersom frafall skal benyttes som styringsparameter bør det ikke legges for stor vekt på såkalt «tidlig frafall».
- Departementet bør utvikle en ny ordning for å stimulere norske institusjoner til ytterligere internasjonale partnerskap.
- Departementet bør legge til rette for etableringen gode og varige samarbeidsarenaer mellom akademia og arbeids- og næringslivet. Ulike måter å organisere slike arenaer må utvikles og prøves ut over tid. Arenaer må etableres på riktig nivå, slik at samarbeidet oppleves relevant for alle parter samt at veien til reell påvirkning er kort. Departementet bør vurdere incentiver for slikt samarbeid – både for utdanningsinstitusjonene og nærings-/arbeidslivet.
- UiO vil følge NTNU og UiT sin forsøksperiode med en ordning for merittering av undervisning med stor interesse. Departementet bør ta initiativ samordning på nasjonalt nivå av elementene i denne ordningen for å sikre kvalitet og mobilitet på tvers av utdanningsinstitusjonene.
- Departementet kan legge sterkere trykk på den fagdidaktiske og pedagogiske utviklingen ved å gi føringer om krav til syklisk og strukturert pedagogisk oppdatering/utvikling.

Behovet for nasjonale rammer vs behov for fagnær tilnærming

Det er behov for en mer institusjons- og fagnær tilnærming til hvordan kvalitet defineres bl.a. i NOKUTS forskrift. Departementet fastsetter det overordnede regelverket, og dette kan ha flere formål. For eksempel dreier en del bestemmelser seg om å sikre studentenes rettssikkerhet. I slike tilfeller er det riktig og relevant at departementet samordner (eksempler: regler om felles karaktersystem, regler om klage på eksamen). Andre regler har som formål å styre institusjonenes virksomhet. Her bør departementet vise måtehold utover det som handler om selve strukturen (gradssystem, opptakskrav etc.). Kvalifikasjonsrammeverkets krav til læringsutbytte er et eksempel på regelverk som oppleves å gripe inn i det faglige handlingsrommet.

Departementets regelverk for utdanningsvirksomheten blir dessuten supplert av NOKUT. Spørsmålet er dermed ikke bare hva KD gjør selv, men hvordan helheten oppleves av institusjonene. Eksempelvis er det slik at selv om KD fastsetter generelle regler om kvalitetssikring, så ligger det til NOKUT å fastsette nærmere kriterier for tilsynet med institusjonene. Kvalitet er situasjonsavhengig og vil kunne variere avhengig av fag og nivå. Vi trenger fleksibilitet rundt forståelsen av begrepet kvalitet og arbeidet med det. UiO frykter at

NOKUTs mer omfattende tilsynsvirksomhet vil fremme en primært kvantitativ og administrativt målbar forståelse av kvalitet som vil legge beslag på store ressurser på institusjonene mht. dokumentasjon, møter og oppfølging. Dette vil gå på bekostning av institusjonenes egeninitierte kvalitetsarbeid basert på lokale forhold knyttet til fagenes egenart, lærerstabens fagforståelse og studentenes bakgrunn og interesser.

I tildelingen av nye studieplasser oppfordres også departementet til å vise måtehold når det gjelder å øremerke disse til spesifikke fagfelt. UiO har i tidligere innspill til blant annet statsbudsjettet påpekt behovet for flere frie studieplasser som kan benyttes i henhold til institusjonenes egne strategiske prioriteringer.

Med bakgrunn i dette oppfordres Kunnskapsdepartementet til å gi tydelige politiske signaler om hvilket omfang og grad av detaljstyring departementet anser som riktig for å sikre den kvaliteten norsk høyere utdanning skal ha. Fra UiOs side vil vi igjen tydelig understreke behovet for autonomi og institusjonelt handlingsrom.

Søkere til grunnstudier

UiO har opplevd jevn økning i antall søkere til grunnstudiene (se figur 1) de senere årene og har i 2016 flere søkere enn noen gang med 17750 førstevalgssøkere til 5999 studieplasser på 100 studieprogrammer. 11.033 søkere fikk tilbud om studieplass ved UiO og 7462 takket ja til tilbudet. I 2016 har UiO 2,93 førstevalgssøkere per studieplass på grunnstudier.

Kjønn

I 2016 hadde 10782 kvinner (61 %) og 6878 menn (39 %) studieprogrammer ved UiO som sitt førstevalg i Samordna opptak. Andelen kvinnelige søkere til UiO har ligget stabilt på rundt 60 % de siste ti årene, og dette er tilsvarende andelen kvinnelige søkere til høyere utdanning på landsbasis i samme periode.

Realfag

UiOs studietilbud innen realfag og informasjonsteknologi blir stadig mer attraktivt og søkingen til MNs studieprogrammer innen disse fagfeltene er nå høyere enn den nasjonale søkingen til tilsvarende fagtilbud. Siden 2008 har søkingen til MN-fakultetet økt fra 1,3 til 2,0 førstevalgssøkere per studieplass i 2016 (se figur 4 og 5). Til studieprogrammer innen informasjonsteknologi har førstevalgssøkere per studieplass gått opp fra 1,6 til 2,4 søkere per studieplass i samme periode (2,2 nasjonalt i 2016). Til studieprogrammer innen realfag har antall førstevalgssøkere per studieplass gått opp fra 1,0 til 1,8 i perioden (1,6 nasjonalt i 2016).

Lærerutdanning

UiOs lærerutdanning har økt i attraktivitet de siste årene. Siden 2008 har antall førstevalgssøkere per studieplass økt fra 1,9 til 2,2 i 2016. Sammenlignet med lærerutdanninger på landsbasis ligger UiO godt over det nasjonale gjennomsnittet på 1,7 førstevalgssøkere per studieplass i 2016. Spesielt studieretningene for kultur og samfunnsfag og engelsk er populære med henholdsvis 2,9 og 2,7 førstevalgssøkere per studieplass. Studieretningen for nordisk har kun 1,4 førstevalgssøkere per studieplass i 2016.

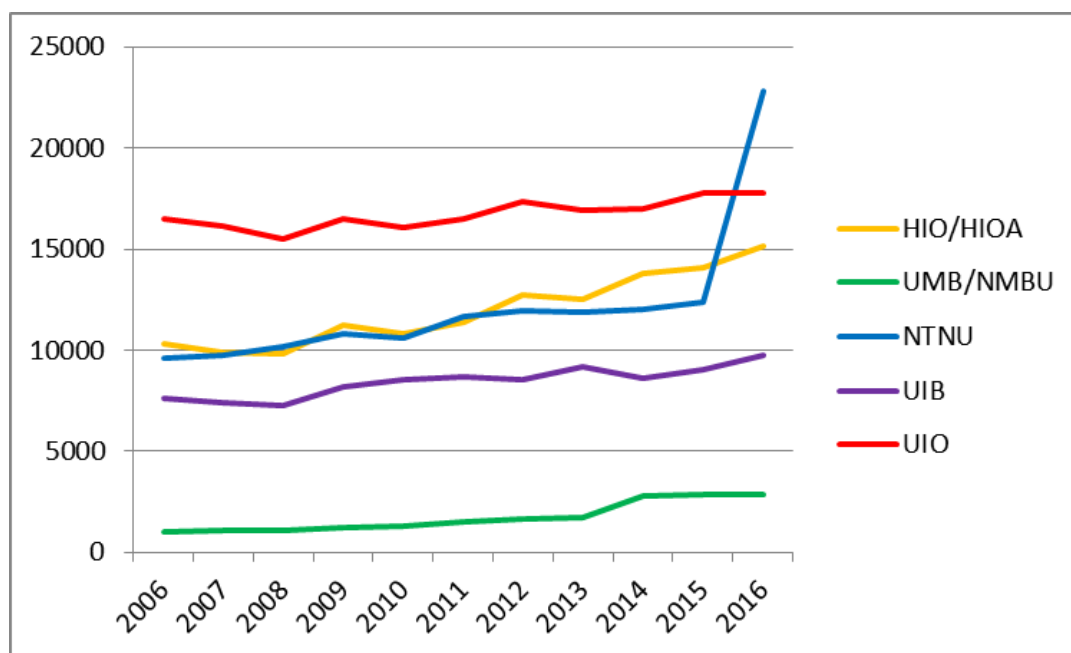
Forkurs

Fra og med årets opptak har Kunnskapsdepartementet (KD) vedtatt et skjerpet karakterkrav i matematikk (karakter 4) til grunnskolelærer- og 5-årig lektorutdanning. Det ble på samme tid bestemt at søkere som dekket opptakskravene etter gammel ordning (karakter 3 i matematikk) skulle få tilbud om forkurs i matematikk for å kvalifisere seg for opptak. Forkurset ble arrangert ved lærestedene som tilbyr lærerutdanninger, og kurset ble avsluttet med en nasjonalt gitt prøve. Søkerne kunne selv velge hvor de ville gå på forkurs, uavhengig av hvilket lærested de hadde søkt. Ved UiO var det 42 søkere som var påmeldt til forkurs, hvorav 32 møtte til prøven. 6 av disse bestod prøven, og kun 2 av disse var søkere som hadde fått tilbud ved lærerutdanningen ved UiO.

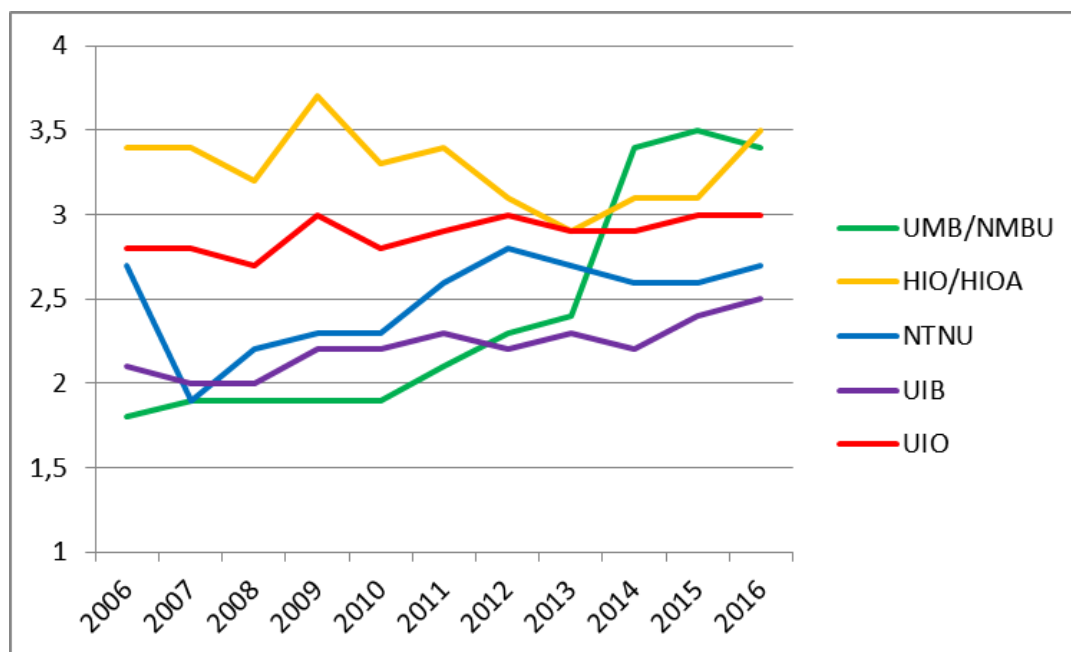

Figur 1: Antall førstevalgssøkere per utdanningsinstitusjon 2006-2016

Viser generell økning i søkingen til UiO, HiOA, NTNU (spesielt etter fusjon i 2016), UiB og NMBU. Kort om utvikling i studiebefolkningen. I aldersgruppen 19-24 år studerte hver tredje person høsten 2015 (SSB). For tretti år siden studerte hver åttende person i denne aldersgruppen. Siden 2000-tallet har vi fått fire nye universiteter i Norge. Det er grunn til å tro at omgjøring av høyskoler til universiteter påvirker rekrutteringen til de eldre universitetene, i og med at nye institusjoner til en viss grad vil kunne tilby tilsvarende studieprogrammer som de opprinnelige universitetene.

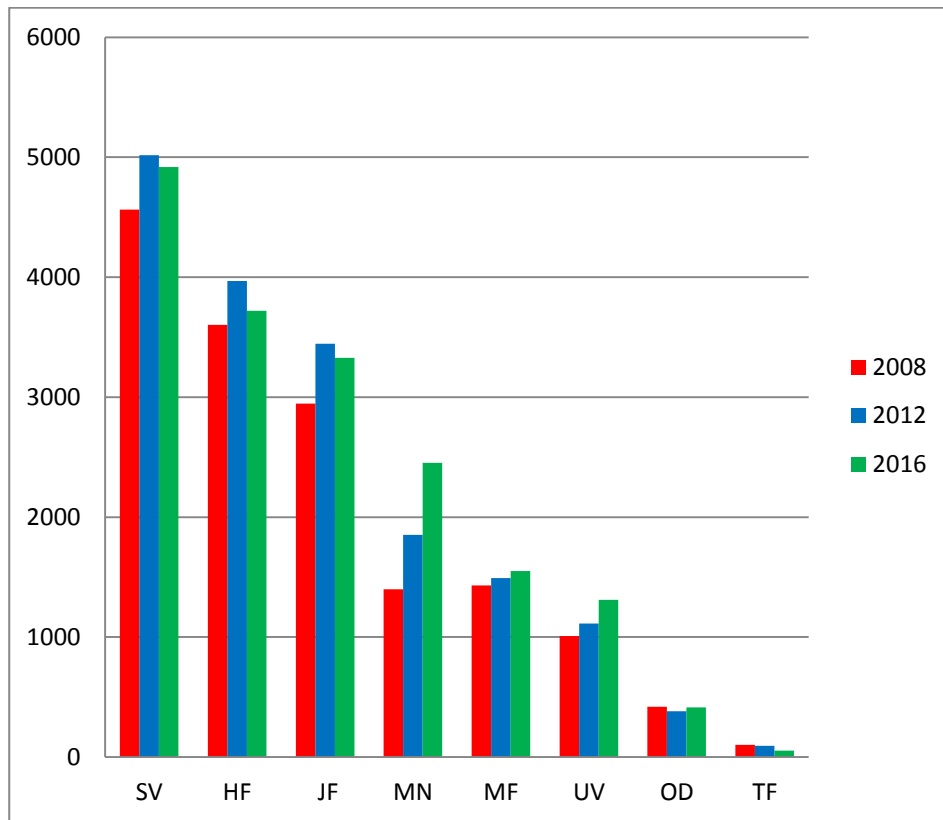
Figur 2: Antall førstevalgssøkere per studieplass per institusjon 2006-2016

Viser hvor attraktiv institusjonene er for nye studenter. NMBU fikk ansvar for veterinærutdanningen i 2014 hvilket forklarer vekst i antall førstevalgssøkere per studieplass.

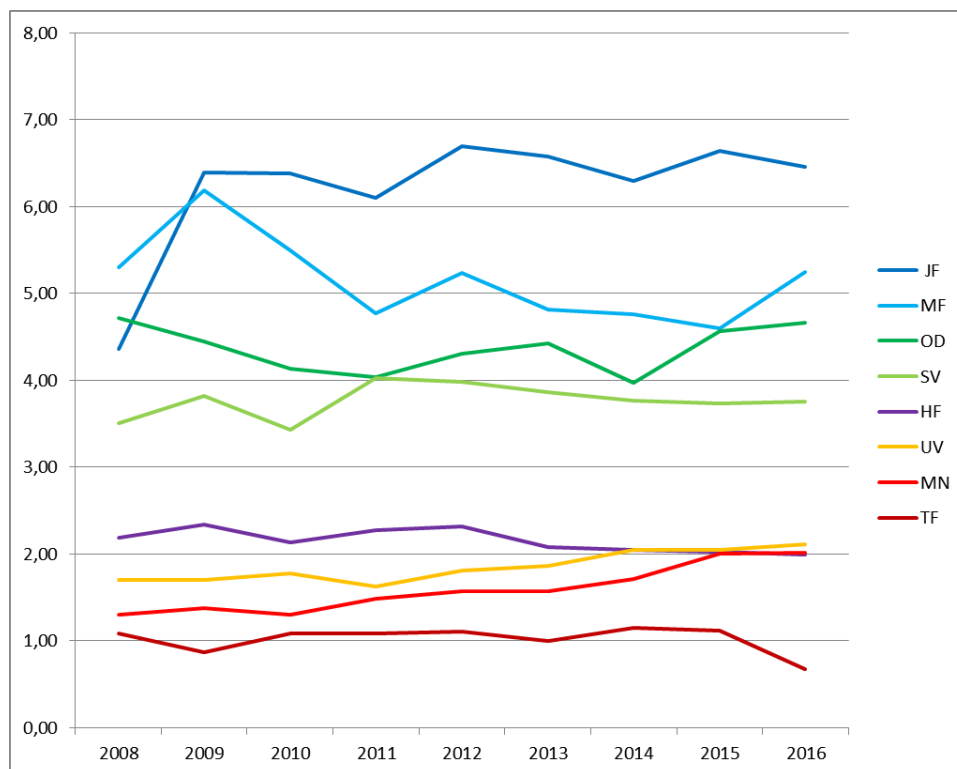
Figur 3: Antall førstevalgssøkere per fakultet ved UiO 2008, 2012 og 2016.

Viser vekst i søkertall spesielt for MN, UV, JF og SV.

Figur 4: Antall førstevalgssøkere per studieplass per fakultet ved UiO for 2008-2016.

Viser hvor attraktive fakultetenes studieprogrammer er for nye studenter. JF, MF, OD og SV har over tre førstevalgssøkere per studieplass i hele perioden. Det er sterk variasjon mellom de ulike studieprogrammene innad på fakultetene.

Figur 5: Antall førstevalgssøkere til UiO per fylke for 2015 og 2016 med endring.

UiO har flest søkere fra Østlandet (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold og Vestfold). Kategorien «ukjent» er søkere bosatt i utlandet.

Fylke	2015	2016	Endring i %
Akershus	3253	3136	-3.60%
Aust-Agder	253	222	-12.25%
Buskerud	940	982	+4.47%
Finnmark	102	80	-21.57%
Hedmark	572	504	-11.89%
Hordaland	544	531	-2.39%
Møre og Romsdal	356	389	+9.27%
Nord-Trøndelag	120	123	+2.50%
Nordland	283	293	+3.53%
Oppland	510	474	-7.06%
Oslo	6532	6271	-4.00%
Rogaland	570	631	+10.70%
Sogn og Fjordane	135	118	-12.59%
Svalbard	1		
Sør-Trøndelag	440	459	+4.32%
Telemark	455	435	-4.40%
Troms	214	204	-4.67%
Ukjent	281	797	+183.63%
Vest-Agder	400	413	+3.25%
Vestfold	826	725	-12.23%
Østfold	977	963	-1.43%

Figur 6: Antall og andel førstevalgssøkere til UiO og nasjonalt fordelt på alder for 2016.

UiO har noe flere søkere i de helt unge og eldre aldersgruppene sammenlignet med nasjonale tall.

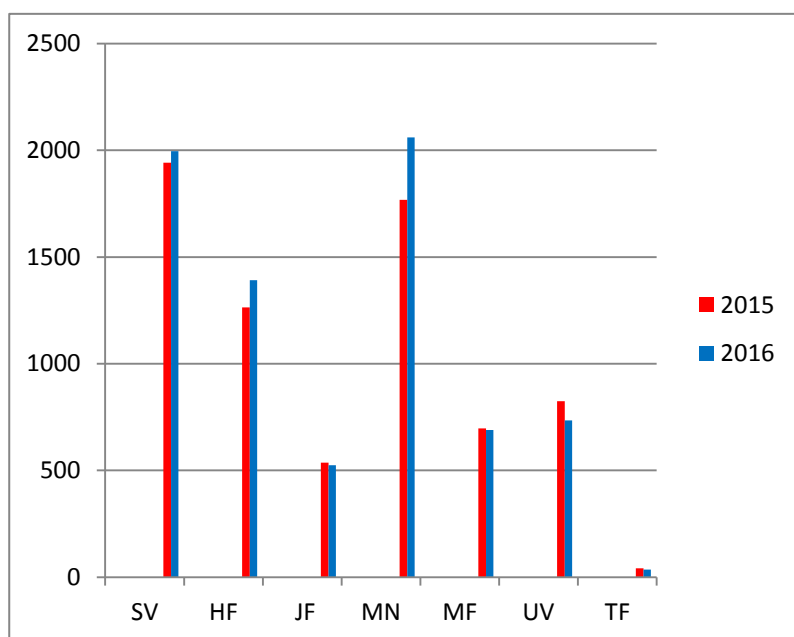
Aldersgruppe	UiO	Nasjonalt	Andel UiO	Andel nasjonalt
0-18	50	232	0,3 %	0,2 %
19	3374	22716	19,0 %	17,2 %
20	2498	21087	14,1 %	16,0 %
21	1776	16079	10,0 %	12,2 %
22-23	2704	20620	15,2 %	15,6 %
24-25	2243	14168	12,6 %	10,7 %
26-29	2427	15548	13,7 %	11,8 %
30-34	1214	9049	6,8 %	6,9 %
35-39	632	5174	3,6 %	3,9 %
40-49	587	5686	3,3 %	4,3 %
50-59	179	1475	1,0 %	1,1 %
60+	66	187	0,4 %	0,1 %
I alt	17750	132021	100	100

Søkere til masterstudier

Opptak til masterstudier er foreløpig ikke nasjonalt samordnet, og opptak til masterprogrammer ved UiO foretas derfor i sin helhet ved UiO. UiO har hatt en jevn økning i antall søkere også til sine 1 ½-2-årige masterstudier. Fra 2015 til 2016 var det en økning på 5 % i antall søkere. I 2016 har UiO 2,64 førstevalgssøkere per studieplass. 7450 søkere har registrert 15 107 søknader¹ til 140 ulike søknadsalternativ. 4768 av søkerne var kvalifiserte til minst ett av studiene de søkte. 3424 fikk tilbud om studieplass. 2229 har takket ja til tilbudet. 60 % av søkerne til master var kvinner, i likhet med kjønnsfordelingen blant søkerne til grunnutdanninger ved UiO.

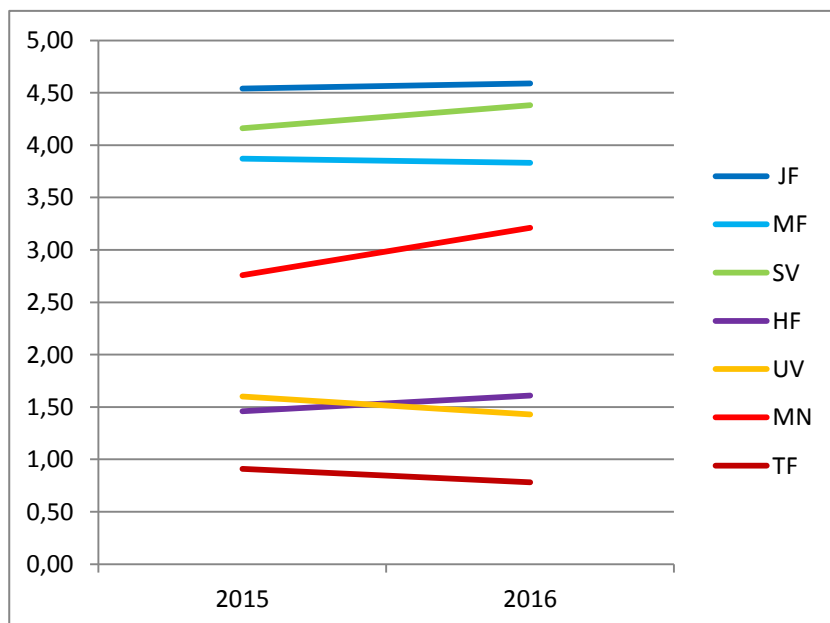
Figur 7: Antall førstevalgssøkere per fakultet ved UiO for 2015 og 2016.

Det er store ulikheter mellom fakultetene, mht antall søkere og antall førstevalgssøkere per studieplass. JF hadde høsten 2016 4,59 søkere per studieplass mens TF hadde 0,78.

Figur 8: Antall førstevalgssøkere per studieplass per fakultet ved UiO for 2015 og 2016.

Det er store ulikheter mellom fakultetene, mht antall søkere og antall førstevalgssøkere per studieplass. JF hadde høsten 2016 4,59 søkere per studieplass mens TF hadde 0,78.

¹ Søkerne kan sette opp inntil tre studievalg.